

SVEIKINIMAI

MŪSŲ INTERVIU

„IKI PASKUTINĖS MINUTĖS NIEKAS NEŽINOJO, AR PAVYKS“ – Irena Gasperavičiūtė 4

IVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

NEPRIKLAUSOMYBĖS PASIENYJE – Petras Maksimavičius 10
 IŠKREIPTAS ŽODŽIO LAISVĖS SUVOKIMAS – Jurgita Stankauskaitė 12
 PRISTAVONIŲ ŠEIMININKĖMS – PIRMOJI VIETA – Teresė Radzevičienė 14

ŠVIETIMAS

SLIDINĖJIMO PAMOKOS – Irena Misiukonienė 15

KULTŪROS BARUOSE

PUNSKO KRAŠTO TAUTODAILININKŲ PARODA „RANKŲ ŠNEKOS“ – Asta Pečiulienė 16
 ŠIUOLAIKINIO LIAUDIES MENO MEISTRAI – Alicija Krakauskienė 19

TIKĖJIMAS

PELENŲ TREČIADIENIS – kun. Povilas Slaminis 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Tradicinis minėjimas prie Kovo 11-osios paminklo Kampučiuose, 2014 m. (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)
 Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo trisdešimtmetis

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistas, korektorius Kazys Linka
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2020-03-09

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
 Spraw Wewnętrznych
 i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas” iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 6000 eurų).

SPAUDOS,
 RADIJO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Švenčiame. Lietuvos tauta itin mėgsta šventes. Kad ir pažvelgus į mūsų nedidelę bendruomenę, susidaro įspūdis, kad esame labai gyvybingi, kadangi šokti ir dainuoti tikrai mokame ir mėgstame. Neseniai lankėmės Vasario 16-osios renginiuose Seinuose, Punske, Suvalkuose, ir štai pasitinkame Kovo 11-oji. Seinuose ta proga vyks net trys koncertai. Šįkart scenoje pasirodys svečiai. Seinų „Lietuvių namai“ kviečia į renginį kovo 11 d. 19 val. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla pasikvietė Lazdijų meno mokyklą – koncertuos kovo 13 d. 12 val. „Lietuvių namuose“. Lietuvos konsulas Seinuose pakvietė Lietuvos diplomatų chorą – koncertuos kovo 13 d. vakare. Bet pagrindinis minėjimas vyks Punske kovo 8 d. (sekmadienį). Renginio svečias – Kovo 11-osios signataras, buvęs užsienio reikalų ministras, ambasadorius Petras Vaitiekūnas. Šiemet ne eilinis minėjimas, o jubiliejinis. Spaudoje gausu svarstymų, vertinimų, atsiminimų. Jums, mieli skaitytojai, siūlome ta proga interviu su Kovo 11-osios signataru, puikiai mums visiems pažįstamu buvusiu LR konsulu Seinuose, ambasadoriumi Vidmantu Poviloniu. Tai atidus, bet kritiškas žvilgsnis į kelią, kurį nuėjome po Kovo 11-osios.

2020-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs tautodailininkų metais. Punsko lietuvių kultūros namai per Vasario 16-osios minėjimą atidarė mūsų krašto tautodailininkų darbų parodą, kurią „Aušroje“ pristato kultūros namų direktorė Asta Pečiulienė. O Alicija Krakauskienė kalbina prieš keletą metų savo nuotykį su tautodaile pradėjusius Eleną ir Juozą Grigučius iš Kampučių. Kituose „Aušros“ numeriuose stengsimės pateikti daugiau mūsų krašto tautodailininkų portretų!

Brangūs tautiečiai,

prieš tris dešimtis metų kovas, pirmasis pavasario mėnuo, Lietuvai suteikė viltį, ir po niūrių žiemos sutemų, temdžiusių okupuotos Lietuvos padangę, suspindo laisvės spinduliai atgimstančiai Lietuvos valstybei. Lietuvos Respublika visų jos žmonių valia grįžo į pasaulio žemėlapi.

Leiskite pasveikinti jus visiems mums brangaus jubiliejaus – **Kovo 11-osios** – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos 30-ųjų metinių proga. Prisiminkime, kad laisvė nėra duotybė, ją turime branginti, puoselėti, saugoti ir už ją kovoti. Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse ir vardan tos Lietuvos vienybė težydi!

Lietuvos Respublikos ambasadorius Lenkijos Respublikoje

Eduardas Borisovas

Mielieji,

laukiant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-ojo jubiliejaus širdį užlieja džiaugsmo banga.

Vyresnioji karta dar puikiai prisimena, kai čia pat esanti

Lietuva buvo kone nepasiekiamą. Vaikų vaizduotėje ji buvo kuriama kaip stebuklinė pasakų šalis.

Ir nors šiandienė Lietuva – labai reali, pasiekusi konkrečių laimėjimų ir patyrusi nesėkmių, tačiau ji LAISVA, turinti savo vietą žemėlapyje!

Ir tai labiausiai džiugina.

Tegul Kovo 11-oji būna visus mus vienijanti ir telkianti šventė, o Lietuvos vardas visados gyvas mūsų širdyse!

Gražios šventės!

Lenkijos lietuvių bendruomenės valdyba

„Iki paskutinės minutės niekas nežinojo, ar pavyks“

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Šiais metais Kovo 11-ąją Lietuva švenčia 30-ąjį Nepriklausomybės atkūrimo jubiliejų. Prieš 30 metų Lietuvos Aukščiausioji Taryba skelbė, kad atkuriamas 1940 m. svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas ir Lietuva nuo šiol yra nepriklausoma valstybė. Akte remiamasi 1918 m. vasario 16 d. pasirašytu Lietuvos Nepriklausomybės Aktu, kuris niekada nenustojė teisiškai galioti. Vienas signatarų – Vidmantas Povilionis 1994–1997 metais Lietuvos Respublikos konsulas Seinuose, vėliau ambasadorius Graikijoje. Su juo kalbuosi apie 1990-uosius metus ir įvykius po jų.

Irena Gasperavičiūtė: „Aušros“ skaitytojai Jus puikiai pažįsta iš tų laikų, kai buvote Lietuvos konsulas Seinuose. Nuo to laiko praėjo ketvirtis amžiaus, žmonių atmintyje išlikote kaip Lietuvos patriotas, disidentas, Kovo 11-osios Akto signataras. Minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metį norėčiau Jūsų paklausti ne tik apie tuometinius 1990 m. įvykius, bet ir apie Lietuvos nueitą kelią, kaip jį vertinate. Į 1990-ųjų Aukščiausiąją Tarybą patekote neatsitiktinai, jau sovietmečiu rinkotės ne patogų karjeros kelią, o disidentų likimą. Kaip atrodė tuometinė Taryba? Ar visi į ją pateko vedami to paties tikslo? Ar daug buvo idealistų?

Vidmantas Povilionis: *Į šį jūsų klausimą norėčiau atsakyti šiek tiek*

plačiau. Vargu ar kas sąmoningai renkasi gyvenimo kelią. Į tą kelią nukreipia pats gyvenimas. Vienoks jis yra, jei pasirenki gyventi nemeluodamas nei sau, nei kitiems ir nebijodamas išsakyti savo nuomonės nei draugams, nei priešams. Kitoks, jei renkiesi gyventi mele, baimėje ir kurti savo gerovę griaudamas kitų gyvenimus. Man dėl savojo kelio abejonių nebuvo. Galbūt tai lėmė giminė, šeima, auklėjimas, aplinka. Ir disidentu sovietmetyje tikrai nebuvau. Buvau tautinio išsivadavimo ir pasipriešinimo okupacijai dalyvis. Nuo to amžiaus, kai save jau prisimenu, jaučiausi esąs lietuvis, gyvenantis savoje, bet laisvę ir nepriklausomybę praradusioje valstybėje. Tokie buvo mano tėvai, tokie, matydami jų gyvenimo pavyzdį, be jokių aukštų žodžių ir ypatingų išvedžiojimų, augome ir jų vaikai. Disidentais (kitaip manančiais) tuometinėje Lietuvoje, mano nuomone, buvo okupantų rusų kolaborantai: kagėbistai, sribų liekanos, komunistai ir jų šeimų nariai. Tik tuo metu naiviai galvojau, kad jų, palyginti su lietuviška tautiškai mąstančia visuomene, yra tik sauja. Dabartis rodo, kad, deja, buvo ne taip.

Į AT, galima sakyti, kad patekau irgi atsitiktinai. Žmonių su panašiomis biografijomis ten buvo tik keletas. Jų reikėjo kaip prieskonio, kaip uogos ant torto, bet ne sprendimams priiminėti. Jau Sąjūdžio pradžioje, kolegos iš Sąjūdžio tarybos, su kuriais „poufnie“ pabendraudavo KGB, man prasitardavo, kad jų prašyta neviešinti ir neeksponuoti

manęs, nes buvęs kalinys gali pakenkti Sąjūdžio ir tuometinės valdžios geriems santykiams. Teko nesiafišuojant pastovėti už nugarų, kad tik pokyčiai judėtų pirmyn. Kitu atveju, galėjau būti anksčiau laiko įvertintas kaip netinkamas jų numatytam „panaudojimui“ ir nieko nenuveikęs išmestas iš barščių. Kas ir įvyko 1992 m. pabaigoje, valant iš parlamento nepaklusnius.

Anuometinė AT atrodė solidžiai, jei vertintume išsimokslinimo lygi, užimamas pareigas ir žinomumą visuomenėje. Keliai į ją buvo labai įvairūs. Savaime suprantama, kad Persitvarkymo sąjūdžio sumanytojai apgalvojo, koks kontingentas galėtų įtakoti visuomenę, pakelti ją į manifestacijas, uždegti kalbomis ir įsiūbuoti nuotaikas. Tipinė Sąjūdžio taryba, priklausomai nuo vietovės ypatumų, atrodė panašiai: žinomiausi kūrybinės ir mokslo inteligentijos atstovai, darbininkas, žydai, rusai, vienas kitas žalias ar etnofolklorinis aktyvistas ir užpildas masuotei – įtakos agentūra naudojama reikiamu momentu vandeniui drumsti ir panikai kelti.

Buvau vienas iš tų, kurie aiškiai suprato, kas vyksta ir tikėjaisi išnaudoti tą metą tautinio sąmoningumo gaivinimui, o jei pasisektų, ir tvirtesniai pasipriešinimui okupacijai organizuoti. Be to, keliant dideles bangas, visko sukontroliuoti nebuvo įmanoma, atsitikdavo visokių nukrypimų nuo perestroikos dirigentų suplanuotų veiksmų, atsirasdavo įdomių, viešumoje iki tol nematytų žmonių ir tame kelerių

Kovo 11-osios signatarai Lietuvos Respublikos konsulate Seinuose su konsulu Liudviku Milašiumi, 2007 m. Septintas iš dešinės Vidmantas Povilionis

metų gaivališkame judėjime, išlaisvintų minčių fontanuose buvo tam tikro žavesio, kurio negali neprisiimti. Visa tai mums, sąjūdiečiams, nepertraukiamai tęsėsi iki pat kovo 11-osios vakaro.

**I. G.: Tikriausiai puikiai atsime-
nate Akto pasirašymo momentą.
Kokie jausmai, kokios mintys
tuomet lydėjo?**

V. P.: Žinote, per tuos 30 metų atmintyje susipynė tiek įvykių, kvapą gniaužiančių nutikimų, kad meluočiau tebejaučiaš tos dienos būseną. 1991-jų sausis perkirto pirmųjų Nepriklausomybės metų atmintį. Dabar mes matome save filmuotoje medžiagoje ir bandome prisiminti. Žinau tik tiek, kad visų tų dienų ir tų kelerių paskutiniųjų metų iki 1990-jų rinkimų į AT įvykiai buvo svarbūs, vieni su kitais susiję ir vieni iš kitų sekantys. Su kylančiais besipildančių vilčių ir į juodas pralaimėjimo bei nusivylimu duobes krentančiais jausmais. Kažkodėl šiandien nekalbama apie tai, kad iki paskutinės minutės, kol buvo paskelbti balsavimo rezultatai,

niekas nežinojo ar pavyks. Ypač po to, kai kai kurie Sąjūdžio kandidatai netikėtai pradėjo agituoti už kompartijos kandidatą į AT pirmi-ninkus. Gal KGB per savo agentūrą AT jau buvo apskaičiavusi apytikrą rezultatą, bet tie, kas nebuvo pašvęsti, jo net nujauti negalėjo. Negalėjo nujauti net ir eiliniai agentėliai, kas labai aiškiai matėsi iš jų pasimetimo. Jei lenkuojančios prastuomenės deputatai būtų žinoję kuo visa baigsis, niekada nebūtų susilaikę. Lenkuojančiųjų partinė diduomenė abejonių neturėjo. Dar kiti nebūtų veržęsi į Maskvą, neva labai skubiais reikalais, kurie iki šiol taip ir nepaaiškėjo. Treti kaip neraštingi nebūtų rašę savo balsavimo kortelėse ir „taip“, ir „ne“, nes nebuvo gavę paskutinės instrukcijos, kaip balsuoti. Bet dvi grupės užpildė balsavimo biuletenius ramiai: tie, kas buvo gavę nurodymą būti „nepriklausomybininkų“ pusėje, ir tie, kas buvo bešališkai už nepriklausomybę. Vėlesni 1991-ųjų sausio perversmo įvykiai tą aiškiai parodė. Ne taip seniai, berods, prieš porą metų B. Genzelis viešai prasarė, kad komisijoje, dirbusioje

su prisipažinusiais sovietinio saugumo agentais, po 1991 m. pučo buvo žinomas sąrašas tų AT deputatų, kurie kartu su jų šeimos nariais turėjo būti represuoti arba KGB rezervistų likviduoti. Nukrypstant nuo temos: tie sąrašai iki šios dienos nepaviešinti. Aš pats tik atsitiktinai 2007 m. sužinojau, kad esu Lietuvos Respublikos pavojingų valstybinių nusikaltėlių sąrašuose. Po netrumpo susirašinėjimo su vidaus reikalų ministru pavyko jį įtikinti, kad prieš 35 metus KGB nutraukta mano antisovietinė veikla nėra pavojinga nepriklausomai Lietuvos Respublikai. Galų gale gavau to paties ministro raštą, patvirtinantį, kad esu išbrauktas iš to sąrašo ir paliktas ramybėje. Bet ar esu išbrauktas iš 75 metams įslaptintų kagėbistų planų ir sąrašų – visai nesu tikras. Nes nepaviešintas likviduotųjų buvusių ir būsimųjų okupantams pavojingų asmenų ir jų šeimų narių sąrašas tebėra kaip ir veikiantis, neduodantis galimybės „tarybų valdžios priešams“ išvengti pavojaus. Tai kaip gali jaustis 30-aisiais Nepriklausomybės metais Lietuvoje partizanai, politiniai kaliniai ir jų artimieji?

Gal iš to, kad kai kuriems kitiems AT deputatams apie tuos sąrašus buvo žinoma, išplaukė jų paniška laikysena 1991 m. sausio dienomis? Išlikusiose nuotraukose nematome signatarų elgesio ir laikysenos krizinių momentų metu, bet panikos apraiškų būta labai ryškių. Todėl, nors visuomenei signatarai atrodo vieningi ir ryžtingi nepriklausomybininkai, mūsų pačių atmintyje vieni kitus matome daug spalvingiau.

Balsuodamas tą kovo 11-osios vakarą, žinojau, kad per artimiausias dienas reikės balsuoti ir dėl kitų svarbiausių valstybės išlikimą užtikrinančių įstatymų, kurie neabejotinai susikirs su okupantų

planais ir tikslais. Kad nebeleisime imti savo vyrų į svetimos kariuomenės rekrūtus. Kad kursime savo kariuomenę, galinčią atsakyti jėga į jėgą. Turėdamas santykių su KGB patyrimą, beveik neabejojau, kad po tokių žingsnių visi už valstybės atkūrimą balsavę AT deputatai, greitai atsidursime KGB rūsiuose Vilniuje, Maskvoje ar dar kur toliau – už Uralo. Nežinojau tik vieno: kiek iš mūsų sugebės atlaikyti grasinimus ir kankinimus ir, ar Lietuva pakils mus paremti? Atsitiko taip, kad tokių išbandymų išvengėme. Pirmųjų metų konfrontacijos su SSSR neperaugo į tiesioginį susirėmimą, bet tarpusavio susirėmimai AT viduje vis stiprėjo. Prisimenu, kaip mus, kokią dešimtį „nesutaikomųjų“ deputatų AT pirmininko kabinete, jam nepavykus mūsų įtikinti, keli pakviesti „nuolankieji“ deputatai su ašaromis akyse įkalbinėjo balsuoti už moratoriumą nepriklausomybei. Mes atsakėme, kad tai tolygu Kovo 11-osios Akto atšaukimui, nes sustabdžius akto veikimą, belieka tik išvaikyti parlamentą ir teisiškai valdymą gali perimti SSSR be jokios galimybės mums pakartoti balsavimą. Metų pabaigoje destrukcija ir įtampos AT viduje jau buvo pasiekę virimo tašką. Gal to nesimatė iš išorės, bet prasidėjusi įžanga į Sausio perversmą užstojo 1990-ųjų vyksmus nuo politikos analitikų bei istorikų dėmesio.

I. G.: Praėjo 30 metų. Ar lūkesčiai pasiteisino, ar šiandien Lietuva tokia valstybė, kokią kūrėte 1990 m.? Kas pasisėkė? Kas ne?

V. P.: Valstybę atkūrėme, Lietuvos – ne. Lietuvis šioje valstybėje yra paskutinėje vietoje. Ir kaip pilietis, ir kaip asmuo. Laisvės vėjo šitos valstybės burėse nėra. Laivą neša ne tautos valios ir siekių srovė.

Galime sakyti tiesiai, kad Lietuva kaip valstybė, kaip lietuvių tautos

Kovo 11-osios signatarai sodina ažuolą „Laisvės ažuolyne“ Kampučiuose 2007 m. Antras iš kairės Vidmantas Povilonis

namai nepasisėkė. Ji egzistuoja kaip administracinis vienetas tokiu pavadinimu, bet pats žodis neturi turinio. Šiame administraciniame vienetė diskutuojama tik apie materialinio išgyvenimo ar pragyvenimo klausimus, o siekiamybė suvedama į „orų gyvenimą“, t. y. didesnę vartojimą, negu kaimynas gali sau leisti. Tada jaučiamės oriau ir pilnavertiškesni.

Ar galėjome ką geresnio sukurti? Dabar sakyčiau, kad ne. Nesant visuomenę jungiančios idėjos, neskiriant gėrio nuo blogio, neatsisakant bendrauti su akmenį užantyje nešiojančiais, atiduodant ar pigiai parduodant svetimiesiems ko pats negali apsėsti, išsiunčiant savo vaikus į prapultį degraduojančiose visuomenėse, puikiai žinant, kad tavo ir tavo tėvų kapai užžels be priežiūros, o įvairiaspalviai vaikaičiai jau nekaltės tavo kalba, ko dar gali norėti iš Tėvynės?

Prisidengiant kilnumo ir susitaikymo idėjomis, buvo prastumti Lietuvai kenksmingi ir pavojingi pilietybės, švietimo, kalbos,

nuosavybės grąžinimo, privatizacijos, rinkimų ir t. t. įstatymai, kurie kaip uždelsto veikimo minos iki šiol tebeveikia mūsų kelyje į išsilaisvinimą. Iki šiol visuomenėje nesuvokta (tuo pačiu išduodant latvius ir estus), o kartais net ir pasididžiuojama aiškinant savo neišmanymą kaip toleranciją, kad vien tik pilietybės suteikimas kolonistams ilgam iškreipė ir taip nepatikimus balsavimų rezultatus bei lėmė mūsų atsilikimą nuo protingą kelių pasirinkusių kaimynų. Kaimynų, kurie būdami daug blogesnėje padėtyje negu mes, pasiekė geresnių rezultatų telkdami visuomenę ir tautą.

Labai sumaniai buvo pasinaudota ypač smarkiai intelektualiai nukentėjusiu sluoksniu – kalbininkais, iškeliant neišmanėlius į kalbos įstatymo kūrėjus, kai pats įstatymas pirmiausia turėjo būti politikų reikalas. Tas pats padaryta su švietimu. Lietuvos mokykla ugdo ne savo, bet keleto svetimų šalių piliečius, ir tuo viešai dar giriasi nepastebėdama kaimynų pašaipų. Sovietinės pedagogikos dvasia tebesklandu

lietuviakalbėse Lietuvos mokyklose ir visu pajėgumu ruošia emigrantus. Mokytojai maištauja dėl atlyginimų, bet niekas nekelia balso dėl mokymo turinio.

Sovietmetis, po trumpučio metus ar pusantrų trukusio atsikvėpimo, yra jau visiškai restauruotas ir valdžios su „liaudies masėmis“ seniai sugrįžo į senąsias vėžes. Ir net keista matyti, kad po 1990-ųjų gimęs jaunimas įsijungia į senąją saviapgaulę, manydamas, kad ją atpūtė pažangūs Briuselio vėjai. Stebina, kad jaunoji karta priima okupacinio režimo taisykles, tebe-laiko tiesų ir atvirą kalbėjimą blogu tonu, o atvirą melą ir nutylėjimus, vertina kaip profesionalią politiką ir aukštąją diplomatiją.

Tauta nespėjo subręsti. Per daug buvo nukentėjęs ir sunaikintas genofondas. Laisvų ir laisvai mąstančiųjų buvo tiek maža, kad jie negalėjo nustumti pečius surėmusios senosios sistemos nomenklatūros ir stoti prie atkurtos valstybės vairo, lemti jos politiką švietime, ūkio pertvarkoje, užsienio ir vidaus politikoje. Viltys, kad vakarai parėms demokratines pertvaras Rytų Europoje, išsisklaidė labai greitai. Apie tai, kas vyksta, perspėjo kolegų iš buvusių Rytų bloko satelitinių šalių. Vakarams po savo sparnu reikėjo paklusniai valdomų šalių be jokių siurprizų, kokių galima būtų laukti iš tautinio išsivadavimo išaugintų vadų, ir jie pasirinko gerai apmokytus partnerius iš KGB struktūrų bei vietinio kompartinio elito nutautinamoms „masėms“ valdyti. Greitai juos priėmė į savo tarnybas, klubus ir ložes, suteikdami laisvę slopinti tautiškumą savosiose šalyse. Lietuvoje tai pavyko geriausiai. Turime pripažinti, kad nuo Antrojo pasaulinio karo ir okupacijų mūsų tauta nukentėjo skaudžiausiai, o nuostoliai buvo ne vien tik kiekybiniai. Bendrąjį žemą žmogiško ir tautinio sąmoningumo lygį atspindi

dabartinis politinis elitas. Nėra iš ko reikalauti to, ko juose nėra. Jie neturėjo galingų išminties duoti tėvų, neturėjo tikras žinias teikiančios, pavyzdį rodančios ir žmogų ugdančios mokyklos. Jų dauguma išaugo mele, jie buria panašius į save ir atsitiktinai pasitaikantys atskiri atvejai, kaip sakoma, „pagados nedaras“.

Lietuvių istorinis santykis su katalikų Bažnyčia ir jos poveikis bei jos ryšys su tautinio išsivadavimo judėjimu yra atskira ir labai plati tema, todėl jos neliesiu, tik atkreipsiu dėmesį, kad tylaus susitaikymo su okupacija, rezignacijos, neaktyvaus kolaboravimo ir tikėjimo derinys vertas didesnio dėmesio, nes iš jo išplaukia ir šiandieninė mūsų visuomenės laikysena. Bažnyčia nutylėjo savo skaudulius ir problemas, tyli ir dėl tautos, savo kaimenės nykimo. Aukštieji hierarchai, tarsi, į mėnulį atvykę dairosi ir nežino kokia kalba kalbėti su čia buvusiai. Iš Bažnyčios laikysenos nuo tradicijos nutolusi visuomenė suprato, kad galima taip ir toliau gyventi, laukti ateinančios „gerovės“ nesuvedus sąskaitų su sąžine.

Gaila, bet ko norėti: prieš karą turėjome tik 20 metų laisvės, o po to vėl 50 metų karo. Tautai subręsti reikia šimtmečių. Šviečiasi blogas scenarijus: kol suprasime, kas esame ir kur einame, mūsų čia jau nebebus. Bėlieka laukti stebuklo. Gal ir sulauksime, jei galų gale įtikėsime, kad esame išrinktoji tauta tarp kitų išrinktųjų tautų.

I. G.: Etninių žemių lietuviai ne mažiau entuziastingai sutiko Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą, kaip visa Lietuva. Baltarusijos lietuviai tapo kitos valstybės piliečiais, jiems daug kas susikomplicavo, tačiau mums, Punksko ir Seinų krašto lietuviams, atsirado galimybė nevaržomai važiuoti į Lietuvą. Ryšiai atgijo. Sulaukėme rimtos paramos

iš Lietuvos valstybės. Kaip Jūs vertinate Lietuvos politiką etninių žemių lietuvių atžvilgiu?

V. P.: Lietuva yra viena, Lietuvos Respublika – kita. Jų geografinės ribos skiriasi, o lietuviybė jas vieniija. Jei Lietuvos Respublikoje nėra lietuviško turinio, tai gal greičiau užribių Lietuva gali jai padėti? Paribių Lietuva glaudžiasi prie kamieno ir turi bendrą šaknų sistemą. Deja, apie išėiviją to negalime pasakyti: šiais globalizmo laikais matome, kad ji yra nukirsta šaka ir jos likimas – tik laiko klausimas. Nes mūsų nevienija lietuviybė kaip tikėjimas. O vien tikėjimas „geresniu“ gyvenimu jau pražudė Lietuvai milijonus per praeitus šimtmečius ir dabar jau žudo antrąjį milijoną. Išėivija – tai gyvenimas iki nusigyvenimo.

Kartais atrodo, kad tautiečiai už LR sienų mūsų politikams yra kaip akmenukas bate. Jais domimasi tik dėl akių, kad nėra kaip jų išvengti ir dėl to, kad dėl simetrijos tenka mėgdžioti kaimynus, kurių laikysena sau priskiriamų mažumų atžvilgiu vis tiek mūsų politikams protu nesuvokiama.

Kartais atrodo, kad tautiečiai likę už valstybės ribų yra tyliai nugyvenami. Tol, kol neliks. Svarbu, kad tyliai. Todėl tokia ir globa. Kas dar karksi, tam pabersime lesalo. Rytų Lietuva, likusi Baltarusijos Respublikoje tyliai miršta. Lenkijos Respublikoje likę tautiečiai auga ir gyvena kitos istorinės, politinės kultūros bei tradicijos krašte, todėl jie nepalyginamai gyvybingesni. Bet viskas, net metalo atsparumas, turi ribas. Lietuvos Respublikos politinėse viršūnėse lietuviybė jau seniai neskauda. Laikas kapsi ir jūsus Suvalkų krašto lenkiškoje pusėje. Turėkite vilties ir pasitikėkite tik savo jėgomis. Iki šiol buvote puikus pavyzdys mūsų pusei, kaip gali ir turi gyventi laisvas lietuvis.

O praktinis mano patarimas toks: šita valdžia apie tautą ir jos likimą negalvoja, bet juda tada ir ten, kur reikalas spaudžia. Žinant ko konkrečiai reikia ir nuolatos spaudžiant, galima tikėtis veiksmų ir iš jų pusės.

I. G.: Prieš metus LR premjeras Saulius Skvernelis pasiūlė sukurti etninių žemių lietuvių paramos strategiją, šiuo metu, atrodo, atsisakyta šio sumanymo. Kaip manote, ar tai būtų naudinga?

V. P.: Negaliu nieko pasakyti apie tuos reikalus spendžiančius žmones ir jų sumanymus, nes jų nepažįstu. Nežinau jų išsilavinimo ar įsigilinimo į problemas laipsnio. Mano nuomonės niekas niekada nėra klausęs. Niekada nesu girdėjęs jų diskusijų už Lietuvos Respublikos sienų likusios Lietuvos klausimais. Anuomet, kaip žinantis padėtį abipus Lietuvos valstybės sienų, buvau Sąjūdžio ir AT tais reikalais užsiimančių komisijų narys. Todėl žinau, kas dešimtmėčiais patarinėjo tautiečių (ir kitų mažumų!) klausimais visiems mūsų „pirmiesiems“. Tačiau tai buvo ne mano rato, o dabar ir ne mano laiko žmonės.

I. G.: Po 30 metų Nepriklausomos Lietuvos susiduriama su, sakyčiau, netikėtais ir nesuprantamais kai kurių politikų veiksmais, ypač pastaruosiu metu vykstančios diskusijos ir veiksmai, susiję su buvusio Lietuvos diplomato Kazio Škirpos atminimu, kelia nusistebėjimą. Štai Vilniuje K. Škirpos alėja pervadinama Trispalvės alėja, mokytoja, stovėjusi su trispalve suimama. Kaip tokie dalykai įmanomi Nepriklausomoje Lietuvoje? Kaip Jūs tai vertinate?

V. P.: Kaip vertinu, gal nusakysiu keliais pavyzdžiais. Jau 2013 m.

Kovo 11-osios signatarai, lydimi LLB atstovų, prie Lietuvos savanorių kapų Seinų kapinėse, 2007 m.

Kovo 11-osios eiseną lydėjo iki dantų ginkluoti, pėsti, raiti ir važiuoti policininkai, pasiruošę visą savo techniką panaudoti prieš taikią tautinę eiseną ir jos priekyje einančius Kovo 11-osios Nepriklausomybės Akto signatarus. Tada pajutome ir supratome, kad mūsų vilčių ir idėjų laikas jau baigėsi. Atėjo nauji žmonės ir būsime varomi kitu keliu. Nuo to meto aiškiai pajutome, kad laikui bėgant, nepastebimi buvę sovietmečio pasipriešinimo dalyviai tapo disidentais ir jau gali būti jais vadinami tikraja to žodžio prasme. O buvę kolaborantai ir kagėbistai galutinai perėmė valdžios vadžias į savo rankas ir pasiskelbė tautos vedliais. Tam jie šimtui metų įslaptino savo veiklą, ryšius ir biografijas. Nes jų „įdirbis“, kaip sakydavo p. Prunskienė, už kurį jie dabar gauna rentas, pensijas ir apdovanojimus, apima ne tik 75 metus po, bet ir ketvirtį amžiaus iki 1990-ųjų.

Turiu su kuo šią Vilniaus valdžios (su tyliu visų aukštųjų valdžių rūmų pritarimu) akciją palyginti. 1983 m., keli autobusai keliautojų, aplankę Dariaus ir Girėno gimtines Žemaitijoje, sustojome Kaune,

Aukštuosiuose Šančiuose prie Karių kapų, kuriuose buvo perlaidoti mūsų didvyriai lakūnai. Arti šimto žmonių būrys padėjo gėlių, uždegė žvakutes ir kažkas pradėjo deklamuoti eiles. Jį pertraukė kažkoks iš pašalės priėjęs vyriškis, pareiškęs, kad žvakį deginti, kalbų sakyti čia negalima. Visiems pritilus, paklausiau, kas jis toks. Pareiškė, kad yra iš KGB. Atsakiau, kad čia yra kapinės, kad KGB čia nekomanduoja ir pasiūliau eiti šalin, jei nenori tyliai stebėti. Jis atsitraukė, žmonės atsipalaidavo ir toliau skaitė eiles. Pasibaigus minėjimui, einant pro kapinių vartus prie manęs priėjo keli vyrukai, užsuko rankas ir įstūmė į šalia stovėjusį „gaziką“. Greitai atvedė dar vieną, bandžiusį mano suėmimą nufotografuoti. Nuvežė į Kauno KGB ir pasodino prie durų „prinokti“. Gal jie blogai apskaičiavo, bet man davė laiko instruktuoti „kolegą“, kaip laikytis ir ką sakyti tardomam. Po to, aišku, nusivedė po vieną, ilgokai gąsdino, grasino, bet staiga netikėtai pareiškė, kad galiu eiti namo. Išėjęs iš tardytojo kabineto nustebau: vestibulis ir koridorius

buvo pilnas žmonių „iš gatvės“. Pasirodo, mūsų kelionės bičiuliai, susėdę į autobusus atvažiavo prie KGB ir suėję reikalavo pasimatyti su suimtaisiais, sakydami, kad jokie nusikaltimo nebuvo, o kagėbistą be uniformos palaikė paprastu pagėrusiu praeiviu. Palaukėme, kol paleis antrąjį suimtąjį, ir visu būriu išėjome iš KGB lauk. Buvo keistas jausmas, taip iškart būti paleistam ir, turbūt, pirmasis toks įvykis pokario istorijoje su nepabūgusių piliečių masuote.

Visokių klausimų ir palyginimų kyla, kai Lietuvos sostinės širdyje keturi valdiški ekipažai užpuola keturis Trispalvės alėjoje su Lietuvos trispalve taikiai stovinčius asmenis. Gal Vilniaus valdžia norėdama paniekinti 1919-aisiais mūsų vėliavą iškėlusius vyrus ir jų vadą, pervadindama gatvę visai ne Lietuvos trispalvę turėjo minty?

Pabandykite įsivaizduoti, kas būtų, jei šiandien laisvi piliečiai pasiųstų taip pat, kaip anuomet šalin tą patį milicininką ar kagėbistą, tik jau Lietuvos Respublikos tarnyboje ir jos vardu reikalaujantį skirstytis ar aiškintis dėl ko jie vaikšto gatve? Tarnybų braižas tai tas pats. O visuomenė ar pasikeitė?

Įdomu, ką jie darytų, jei ten būtų stovėję ne tie keli žmonės? Gal iš tiesų su Lietuvos trispalve reikia vaikščioti ne po keturis, o po keturis ar keturiasdešimt tūkstančių?

I. G.: Kaip Jūs vertinate Lietuvos istorinės atminties politiką?

V. P.: Nei vertinti, nei nevertinti Lietuvos istorinės atminties ir, apskritai, politikos neturiu galimybės, nes jau 20 metų aš, kaip eilinis pilietis, tik stebiu tai, kas vyksta išorėje, bet tų vyksmų ištakos man neprieinamos...

Matau Lietuvoje besiskleidžiančią Lenkijos, Rusijos ir net Vokietijos (neaišku, ar ne tos pačios Rusijos

stimuliuojamą) istorinės atminties politiką. Iš Lietuvos pusės matomi tik ją griauinantys. Vieni kūjais daužo paminklines lentas, kiti universitetuose nuodija jaunimo protą. Tiems suteikta visiška išraiškos laisvė. Ta negausi, tarsi, pasamdyta grupė draugų, kurių pavardes visi žino, yra agresyviai uzurpavusi viešąją erdvę ir kaip šakalai puola istorinę atmintį žadinančią ar palaišančią iniciatyvą. Nepastebiu, kad kas daugiau iš politinių „elitų“ viešai istorinės atminties tema kalbėtų ir bent kokias aiškiai suformuluotas mintis reikštų. Jei ir veblenama, tai be jokio ryšio.

Be jokios oficialios politikos įsikišimo, daugiausia jaunimo iniciatyva, kyla panašūs judėjimai, kokiuose mes dalyvavome septintajame XX a. dešimtmetyje. Tai rodo ateinantį pavasarį į tautos istorinės atminties laukus. Gal kiek vėluojantį, nes prisimenančiųjų vis mažiau. Todėl ir įslaptintai agentūrai pavojus sumažėjęs. Iki tiek, kad žinomas KGB agentas leidžia sau prie atkurtos žeminės jauniems žygeiviams paskaityti paskaitą apie partizanų kovas. Tuo pačiu oficialiųjų atminties kuruotojų pastangos nukreiptos dėmesiui palaikyti ties jau nutolusiu laikotarpiu, bet visiškai ignoruojama pasipriešinimo istorija nuo ginkluotosios kovos pabaigos iki atgimimo. Laukiama, kol ir šie liudininkai išeis.

I. G.: Viena skausmingiausių šiandienos Lietuvos problemų – emigracijos mastai. Kaip manote, kas lemia tokią masišką emigraciją iš Lietuvos? Ar buvo galima to išvengti?

V. P.: Priežastis labai aiški: jau kelis dešimtmečius tikslingai stimuliuojamas nusivylimas. Tyčinis išvaymas. Lietuvių tautos orumo niekinimas, bendruomeniškumo naikinimas, vulgari teisės saugos

imitacija, visiškas teisingumo nebuvimas teisingumo sistemoje, prieš asmens saugumą ir laisvę, tautiškumą, tautos vertybes puoselėjančius asmenis nukreipto represinio režimo stiprinimas. Atviras tautos ūkio globimo iš užsienio skatinimas, monopolistų globa ir visuotinis vidutinio bei smulkaus lietuviško verslo žlugdymas. Ne vien duoną atimant, o prasmingą gyvenimą Lietuvoje darant nepakeliamu bandoma atlaisvinti kol kas dar švarią ir gražią teritoriją.

Ar tauta to pati nusipelnė? Juk po Nepriklausomybės paskelbimo sutiko su viskuo, kas jai buvo daroma. Laukė, kad kažkas iš pašalės atneš gerovę ir teisybę. Bet pamiršo, kad neatsiskaičius su praeitimi ir jos nusikaltimais ateities nebūna. Kol laukė, ne lašas po lašo, o labai intensyviai vyko senosios sistemos restauracija. Įslaptinus senąją KGB agentūrą visam šimtmečiui beliko juos įterpti į teisėtvarką, teisės saugą, saugumą, kariuomenę, mokslo ir kultūros įstaigas, verslą, diplomatiją ir tokioje aplinkoje laisvam, nesusijusiam su interesų gaujomis, žmogui bei jo veiklai vietos nebelieka. Pavienis laisvas žmogus negali kovoti su sistema, todėl jis pasitraukia į šalį – pasirenka vidinę ar išorinę emigraciją.

I. G.: Ko palinkėtumėte Lietuvai ir lietuvių tautai trisdešimtmečio proga?

V. P.: Linkiu, kad kiekviena nauja lietuvių karta išaugintų savo vaikuose meilę Tėvynei, savai kalbai, kultūrai, išugdytų pareigą begalinių protėvių kartų statytiems Tautos namams – savo Valstybei kaip tvirtovei ginančiai mūsų šeimą ir kiekvieną iš mūsų – toliau statyti ir globoti. Be lietuvių niekas daugiau Lietuvos nesukurs ir neišsaugos. Kiekviena lietuvių karta turi supilti savo piliakalnių. Materialius ir dvasinius. Ir perduoti ateinantiems.

Nepriklausomybės pasienyje

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

S traipsnio pavadinimą galite suprasti arba aiškinti taip, kaip Jums labiau patinka. Tai gali būti kelios nepriklausomybės pasienyje arba (vienos) nepriklausomybės pasienis. Manau, kad tiek vienas, tiek kitas apibūdinimas mūsų kraštui gali būti tinkamas. Nerašysiu apie 1918 ar 1990 metų istorinius įvykius. Daugiau ar mažiau apie tai žinome. Informacijos daug ir ji nesunkiai pasiekama.

Pamąstyti apie įvairius nepriklausomybės simbolius paskatino dvi šventės – Vasario 16-oji ir Kovo 11-oji. Jos skirtingos, bet kartu kai kuriais aspektais labai panašios. 1918-ieji ir 1990-ieji tapo reikšmingų pokyčių, kurie vyko Lietuvoje ir šalia jos, kulminacija.

Nuo neatmenamų laikų žmonės ieškojo įvairių simbolių, kuriais apibūdindavo savo siekius, išreikšdavo emocijas, parodydavo vertybes, kuriomis jie vadovaujasi. Tai būdinga tiek individams, tiek bendruomenėms ar dar platesniems dariniams, tarkime – tautoms. Tokia jau žmogaus prigimtis. Jis ieško prasmės tame, ką daro, arba įvairiais simboliais pateisina savo sprendimus. Taigi, vieni stato tikrus arba „nematomus tiltus“, kiti įtvirtina arba ardo sienas, dar kiti ieško atsakymo, kodėl taip, o ne kitaip pakrypo žmonių ar tautų likimai. Tokių simbolių daug atrandame taip pat pas mus, Seinų–Punsko–Suvalkų krašte. Tai natūralu, kadangi visą gyvenimą gyvename „pasienyje“. „Pasienis“ neturi reikšti nuošalios vietos ar užkampio. Jis gali suteikti daugiau kūrybinės energijos, naujų patirčių. Kita vertus, norėdami

išsaugoti savo tapatybę ir nevirsti mitologiniu, neaiškios kilmės „pasienio žmogumi“, turime dėti daugiau pastangų, nuolatos tobulėti, jausti ryšį su praeitimi ir bandyti ją ne tik suprasti, bet iš jos ir pasimokyti. Tai galima apibūdinti jau seniai vieno Lenkijos valdininko išsakytu teiginiu: „...niekas Jums niekada nežadėjo, jog būti Lenkijos lietuviu bus lengva“. Tai tiesa. Noras ir sąmoningas siekis būti Lenkijos lietuviu kartais sukelia nepatogumų, tačiau tokio apsisprendimo teigiamų padarinių daug daugiau. Nevardysiu jų, kadangi nepakaktų „Aušros“ puslapių. Pakanka vien priminti, kad tie, kurie gyvendami Lenkijoje apsisprendžia saugoti savo lietuvišką tapatybę, neišvengiamai turi daugiau dirbti ir mokytis, dažniau dalyvauti visuomeninėje veikloje, skirti savo laiką vienai ar kitai idėjai įgyvendinti, daugiau dėmesio kreipti vaikų auklėjimui ir mokslinimui, domėtis praeitimi arba susigrąžindami tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose lietuvišką pavardę pratinti kaimynus prie lietuviško jos skambesio. Ar tai blogai? Tai pozityviai veikia žmogaus gyvenimą, padaro jį prasmingesnį. Juk kiekvienas siekiame su(p)rasti gyvenimo prasmę.

Mes jau daugiau kaip šimtą metų gyvename Lietuvos ir Lenkijos pasienyje. Todėl abiejų valstybių poveikis mūsų gyvenimui buvo ir yra unikalus. Po 1918 m. greit atsidūrėme už demarkacijos, laikinai žymėjusios Lietuvos ir Lenkijos sieną, linijos. Buvo kelios demarkacijos linijos, ir nė viena jų tada netapo oficiali, pripažinta Lietuvos ir Lenkijos

valstybine siena. Linijos buvo brėžiamos siekiant sutaikyti Lietuvą ir Lenkiją, sustabdyti karo veiksmus. Tačiau, demarkacijos linijos nesukliudė Lenkijai prisijungti Vilniaus kraštą ir neišsprendė daugelio kitų problemų, taip pat tų, kurios ligi šiol jaučiamos mūsų krašte. Atvirksčiai, 1919–1920 metų įvykiai komplikavo abiejų valstybių ir tautų santykius šimtmečiams. Gal kai kam nuskambės keistai, tačiau man atrodo, jog praėjus šimtui metų, tie įvykiai labiau kamuoja Seinų krašte gyvenančius lenkus, nei lietuvius. Todėl, kad šio krašto lietuviai XX a. pradžios negandas skaudžiai išgyveno tarpukario laikotarpiu ir šiandien jiems tai jau nekelia didesnių emocijų. Tuo tarpu Seinuose vis dar atgimsta raginimai – nesitraukti nė žingsnio ir garsiai sakyti, kad Seinai – lenkiškas miestas. Torunės Mikalojaus Koperniko universiteto mokslininkė Svetlana Červonnaja (Swietłana Czerwonnaja) atkreipia dėmesį, kad 1919 m. vadinamojo „Seinų sukilimo“ minėjimai labai specifiniai. Pasak jos, siekiama ne tiek pagerbti to meto įvykių aukas ir didvyrius, kiek įvardyti priešus. Minėjimai primena „pergalės“ paradus. Mokslininkė stebisi tokiais scenarijais ir svarsto, kaip jų metu jaučiasi vietos lietuviai. „(...) *Tais priešais čia buvo ne kitų planetų gyventojai, grobikai, užsieniečiai, ateiviai, bet šios žemės gyventojai lietuviai, autochtonai, tos pačios šalies piliečiai, tačiau kitaip matantys krašto istorinę praeitį ir kitaip įsivaizduojantys jos ateitį. Jiems ši žemė buvo lietuviška*“ (Czerwonnaja S. Pogranicze litewskie (Sejny–Puńsk): problemy

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Geležinės uždangos likučiai Lazdijų rajone

stare i nowe. Polskie pogranicza w procesie przemian. Wałbrzych, 2011. T. II. S. 122–123).

Tiesa, nors tarpukario laikotarpiu pasienyje gyvenimas buvo sunkus, demarkacijos linija dar nereiškę „geležinės uždangos“, kurios ypatumus po kelių dešimtmečių čia gyvenantiems lietuviams teko patirti.

Demarkacijos linija buvo žymima užakėtu žemės ruožu, žiemą kartais ją žymėdavo ir šiaudais. Abipus demarkacijos linijos gyvenantys žmonės vis dėlto bendraudavo su kitapus likusiais giminėmis, šeimos nariais. Kai kurie užsiimdavo ir kontrabanda. Jauni vyrai sienos dažnai visai nepaisė ir vakarais traukdavo jau seniai pramintais takais per sieną į gretimų kaimų šokius. Nors 1920–1938 m. Lietuva ir Lenkija nepalaikė diplomatinių santykių, bet buvo minimalus mažasis pasienio susisiekimas. Kai kurie gyventojai turėjo žemės

tik nusileido „geležinė uždanga“, bet tarpukaryje Lenkijos vykdomą tautinių mažumų nutautinimo politiką pakeitė kita, ne mažiau skaudi lietuviams. Lenkija prarado savarankiškumą ir tai nieko gero nežadėjo taip pat lietuviams. Buvo metas, kada Lenkijos komunistų partijos funkcionieriai ir Bažnyčios hierarchai „lenktyniaudavo“ tarpusavyje, kurie labiau ir skaudžiau apribos lietuvių norus jaustis lietuviais. Tai daug pasako apie ano meto realijas. Slinko dešimtmečiai, o „geležinė siena“ buvo nepajudinama. Atsimenu, kaip kelis kartus per metus į mano gimtąjį Rakelijos kaimą nuo akylai saugomos okupuotos Lietuvos sienos pusės ateidavo „pabėgėliai“ ir vietos lietuvių prašydavo „pagalbos“. Žinoma, gyventojams tai nebuvo naujiena. Jie žinodavo, kad tai eilinės Lenkijos pasieniečių ir kitų specialiųjų tarnybų pratybos, kuriomis

(ganyklų, ariamų laukų) kitapus sienos. Tačiau šis laikotarpis nebuvo palankus šio krašto lietuviams. Demarkacijos linija reiškė spartėjantį nutautėjimą, švietėjiško ir kultūrinio gyvenimo saulėlydį. Nepriklausomos Lietuvos pasiekimai švietime, kultūroje, moksle ar sporte lengvai neprasiskerbdavo į šį pasienį. Lietuviai turėjo išmokti gyventi tautinės mažumos sąlygomis.

Prasidėjusi Lietuvos sovietinė okupacija dar labiau pablogino čia gyvenančių lietuvių padėtį. Ne

siekta patikrinti vietos gyventojų lojalumą socialistinei Lenkijai.

Gyvenimas pasienyje formavo mūsų pasaulėžiūrą, santykį su Lietuva ir kaimynais. Kitaip ir negalėjo būti. Kai viduramžiais jotingiai per Seinus tekančią upę pavadino „Seina“, matyt net negalvojo, kad praėjus šimtmečiams, žodis „siena“ bus kertinis šio krašto gyventojams. „Siena“ visai neturi turėti neigiamos reikšmės. Siena gali atskirti, tačiau taip pat gali ir saugoti. Jau mano minėta mokslininkė S. Cervonnaja Punkską vadina „mažuoju lietuvišku Paryžiumi“. Todėl, kad ilgiems dešimtmečiams punskiečiai atsidūrė specifinėje padėtyje. Tasai pasienis ir aplink juos įtvirtintos įvairios sienos nulėmė šios gyvenvietės raidą – ekonominę, kultūrinę, religinę, tautinę gyvenimą. Jau vėl nebeliko aiškiai matomų sienų. Taigi, ar pavyks Punkskui minėtą vardą išsaugoti?

1990 m. kovo 11-ąją atkūrus Lietuvos nepriklausomybę pasikeitė taip pat mūsų gyvenimas. Lygindamas tai, kas buvo anksčiau, noriu tik pasakyti, kad Lenkijos lietuviai šiandien išgyvena savo „aukso amžių“. Tikriausiai man prieštarausite sakydami, jog labai nutautėjome, o „aukso amžius“ galutinai nugrimzdo užmarštin kartu su Seinų kunigų seminarijos likvidavimu, „Šaltinio“ leidyklos iš Seinų iškėlimu, „Žiburio“ gimnazijos Seinuose uždarymu 1920 m., ar tuomet, kai Punkskas neteko klebono Motiejaus Simonaičio. Tai buvo kiti laikai. Mano galva, neturėtumėm pavydėti ano meto lietuviams turėtų švietimo įstaigų, išleistų knygų kiekio, parašytų eilėraščių ir romanų ar ryšių su ano meto svarbiais kultūros ar politikos centrais, kokiais antai buvo Kaunas, Vilnius, Varšuva, Marijampolė... Šiandien mes visa tai ir daug daugiau turime, nei ano meto lietuviai. Tik nuo mūsų pačių darbštumo ir sumanumo priklauso, kaip ilgai išliksime lietuviai ir kaip saugosime savo nepriklausomybes.

Iškreiptas žodžio laisvės suvokimas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Visos laisvę valstybei atnešusios šventės nevaldomai primena priklausomybės ir suvaržymo laikus, gniaužiančius žmonių prigimtį būti laisvomis būtybėmis. Tuo metu, kai šalį pasiekė dešimtmečiais laukiama žinia apie laisvą kraštą, atrodo, kad ja mokės naudotis absoliučiai visos naujos kartos. Vis dėlto pasaulio pokyčiai įrodo, kad žmogus moka net pačius gražiausius dalykus sutėpti. Kas gali būti nuostabiau už galimybę gyventi laisvo žodžio ir gyvenimo valstybėje? Viso to praeities didvyriai mums būtų pavydėję. Šiandien mes galime drąsiai reikšti savo mintis, kalbėti savo kalba, daryti tai, kas patinka, dirbti pasirinktus darbus, mėgautis nevaržoma pasaulėžiūra. Atrodytų, tik gyvenk ir džiaukis. Visgi bėgantis laikas parodo, kad laisvės suvokimas gali būti labai iškreiptas ir neturintis nieko bendra su jai artimais žodžiais: pagarba, akceptavimu, atsakomybe.

Šį kartą mano dėmesys vėl krypta į jauną kartą, gimusią nepriklausomoje aplinkoje, kurioje visi informacijos šaltiniai kalba apie jų galimybę naudotis laisve taip, kaip tik širdis geidžia. Dar tik bręstantis asmuo nežino, kokia yra jos kaina ir kokie yra neteisingo jos „naudojimo“ padariniai. Šis straipsnis gali sukelti įvairių emocijų, tačiau tai yra viena iš tų temų, kurios „Aušroje“ nebuvo paliestos, o pašnekėti reikia.

Pastaruoju metu masiškai pradėjo plaukti žinių iš viso pasaulio apie vis jaunesnių žmonių savižudybes. Vieną dieną viename interneto portale rašoma apie 13-mečio, o kitą rytą apie 10-mečio pasitraukimą iš šio pasaulio. Norisi paklausti: kas darosi

šioje mūsų Žemėje? Kodėl, atrodytų, gyvenimo nepatyręs jaunimas drįsta pakelti ranką prieš visai neseniai likimo padovanotą galimybę kvėpuoti, jausti, tirti, tobulėti? Norisi atsakyti: gal čia silpna psichika? Priklausomybės? Lengvai prieinami narkotikai? Gal *per geras gyvenimas*? Norisi pridurti: gal jie patys nežino, ko nori? Norisi išreikti: gal mes esame akli ir nenorime matyti, kas vyksta aplinkui ne nuo šiandien?

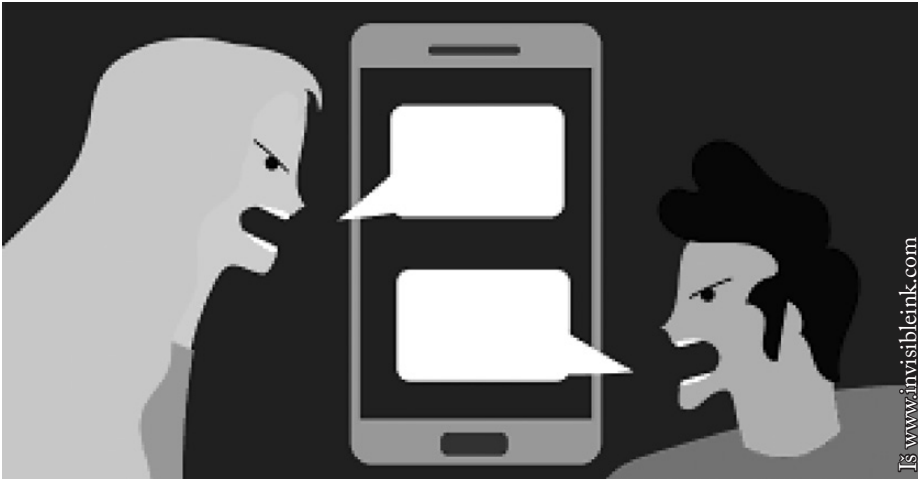
Nepilnamečių jaunuolių savižudybių skaičius pasiekė kritinę ribą – Europoje Lenkija yra antroje vietoje. Lietuvoje situacija ne ką geresnė. Toks aukštai pasiektas podiumas nedžiugintų nė vienos statistikoje atsiradusios valstybės. Pirmauja Vokietija. Norisi paklausti: puikių gyvenimo sąlygų, kurių pavydi ne vienas mūsiškis, šalyje vyksta didžiausios jaunimo tragedijos. Neįtikėtina... Ir kur čia *šuo pakastas*?

Jauno žmogaus mirtis, tai paskutinė gyvos būtybės stotelė, prie kurios išlipus eiti toliau neįmanoma.

Nukirsto medžio nepakelsime, bet rėžiantį kirvį galima sustabdyti. Labai dažnai būna, kad tik įvykus tragedijai, sukruta aplinka. Pažarstoma keliais klausimais, spėliojimais ir tuo viskas pasibaigia. Nurimus šnektoms kasdienybė grįžta į savo vėžes. Tikriausiai galvojote, kad nėra prasmės kalbėti apie tokius baisius dalykus, jeigu nepilnamečių savižudybės nėra tiesiogiai susijusios su mumis. Ne be reikalo užsiminiau apie medžius rėžiantį kirvį. Kirvių tarp mūsų yra daugiau nei mums atrodo.

Užduosiu labai kvailą klausimą: kaip kirviu kertamas medis? Tikriausiai ilgai ir lėtai. Kiekvienas jo smūgis kapoja jo tvirtą kamieną, sviesdamas į šoną po mažą skeveldros gabalėlį. Vienu užsimojimu nepargiautų žemėn. Ne taip paprasčia. Tas pats vyksta ir žmonių gyvenimuose. Mūsų liežuviai ir elgesys neretai būna aštresni už tą geležinę kirvio galvą. Būna, kad net nesuvalkiame, kaip savo kalba galime pažeisti žmogų, ypač tą jauną, dar tik

besivystantį, savęs ieškantį, lengvai pažeidžiamą asmenį.

Šiais laikais vis dažniau kalbama apie patyčias, agresiją, neapykantos kalbą (iš anglų kalbos *bate*). Būtume labai naivūs, jeigu teigtume, kad patyčios mūsų krašte yra gana svetimas dalykas. Galite prieštarauti, teigdami, kad neapykantos kalba pasisėjo skaitmeniniame pasaulyje. Virtualioje erdvėje ji įgavo pagreitį, bet lipo prie liežuvių tuomet, kai neturėjome kišenėse nešiojamųjų telefonų ir nežinojome, kas yra internetas.

Puikiai žinau, kokį veidą nešioja patyčios ir neapykanta. Nemalonu visa tai prisiminti, bet dar nemaloniau pasidaro, kai visas pasaulis garsiau šneka ir verčia žinoti, kad neapykantos kalba papurto vis jaunesnius asmenis.

Atsimenu, kiek kartų girdėjau vyresnių žmonių kalbas apie jaunystės išdaigas, nekaltus pokštus ar juokelius. Pati kvatodavau iš pavienių istorijų, nes pokštas anuomet atrodė kaip paprasta išdaiga. Vis pagalvodavau, kodėl XXI amžiuje nemokame taip sumaniai išdykauti, kad nepažeistume žmogaus trapumo, „neužsikabintume“ ant saiko ir ribų neturinčių juokelių. Peršasi kažkur girdėti žodžiai: „Kartą paragavęs, negali sustoti“.

Kasdieną esame bombarduojami informacija apie žmogaus teises ir pareigas. Pastarosios nelabai išlieka

galvoje, o teises sugebame ne tik atsiminti, bet dar ir paanalizuoti, pritaikyti gyvenime. Gerai, kai viskas vyksta saiko ribose, tačiau iki tobulybės mums toli, ir visai ne pakeičiui. Žmogus vis ieško pusiausvyros visame kame, o vis su ja prasilenkdamas pasineria į kraštutinumus, sukeliančius pyktį, nepasitenkinimą, kartais agresiją. Po to emocijos užkliaukiamos kitam už apykaklės. Ateina malonumo jausmas, noras vėl būti viršesniau už kitą. Ir taip ratas užsisuka, kirvis dirba savo darbą, o auka tyliai ryja kartaus pažemintimo gumulą.

Mokykla – vieta, kurioje pečiais trinasi įvairiausi charakteriai. Vieni papildoma antrus, tretį skleidžia žiežirbas ketvurtiems. Į sienas atsitrenkia teigiamos ir neigiamos emocijos. Labai nusidėčiau ne tik mokyklai, bet ir jos atstovams, jeigu teigčiau, kad kiekvienas per ironijos prizmę išsakytas sakinytis turi neigiamą atspalvį. Tiesiog, lengvas juokelis ir lieka juokelio rėmuose. Be to, šiandieninė padėtis mūsų mokyklose yra daug geresnė, bent toks susidaro įspūdis, lyginant su patyčių srautu „akis į akį“ prieš penkiolika metų. Anksčiau neapykantos kalba buvo liejama tiesiai į veidą, o dabar ji persikėlė į virtualias jaunimo paskyras socialiniuose tinkluose. Paaugliai nedrąsiai pripažįsta, kad skaudžių žodžių sulaukiama po paviešintomis nuotraukomis, visiems

prieinamose paskyros savininko lentose arba susirašinėjimo programėlėse. Mokyklos koridoriuose sunku įžvelgti kažkokius priekaištus vieni kitiems, o jeigu ir vyksta blogi dalykai, jaunimas neparodo ir apie tai nekalba, nepasipasakoja. Visas problemas bando spręsti tarpusavyje, nesidalydami jomis su mokytojais ar tėvais. Tiesa, emociškai tvirtesni asmenys moka susidoroti su neapykantos kalba, tačiau jautresnio būdo paaugliai tyliai kenčia patirtos pagiežos bangą. Užspaustos emocijos ir ilgalaikis persekiojimas gali privesti prie psichologinių problemų, kurias būtina spręsti. Priešingu atveju vyksta lėtas savęs žlugdymas.

Teko šimtą kartų girdėti, kaip pravadžiuojami vaikai ir jaunimas, kuris lankosi pas psichologą. Patys suaugę žmonės yra tauškėję, kad pas psichologą pagalbos ieškantis asmuo yra *durnas*. Stai, *kur šuo pakastas* – vaikai kalba suaugusiųjų kalba. Nepažabotas pyktis neretai ateina iš uždaros bendruomenės – šeimos. Mes privalome patys keisti požiūrį į neapykantos kalbą, mokėti skirti nekaltų juokelių ribas, būti atidesni ir atviresni problemoms, kurios ne visada ateina iš paauglių susireikšminimo, pramanyimų, dėmesio troškimo. Labai dažnai net sunku pastebėti, kad tarp mūsų yra problemiško jaunimo, kuris arba yra aukos ir kenčia, arba yra piktadariai ir kelia kitam skausmą.

Neapykantos kalbos problema yra labai plati, todėl neįmanoma jos aptarti keliose pastraipose. Šiuo tekstu norėta paliesti viso pasaulio jaunimo problemą, apie kurią vis dažniau pradėta kalbėti šių metų pradžioje. Atsiradus žmonių ryžtui atverti akis į patyčių padarinius sveikatai ir gyvybei, norima, kad tėvai, mokytojai ir visas jaunimas rimčiau pažvelgtų į šiuolaikinio jauno žmogaus jautrumą, mokėjimą kalbėtis apie gyvenimo laisvame pasaulyje ribas, gebėjimą atsargiai naudotis žodžio jėga.

Pristavonių šeimininkėms – pirmoji vieta

TERESĖ RADZEVIČIENĖ

Vasario mėnesį Palenkės vaivadijos viršininkas paskelbė konkursą „Regiono augaliniai patiekalai“ (Regionalne specjały roślinne), skirtą Kaimo šeimininkių būreliams. Konkurso tikslas – pristatyti ir pareklamuoti aktyviai veikiančius kaimo šeimininkių būrelius ir populiarinti sveiko maisto gamimą ir vartojimą.

Konkurse galėjo dalyvauti Palenkės vaivadijoje veikiančios Kaimo šeimininkių būreliai. Išrinkta 14 aktyviausių, anksčiau gavusių pagyrimus ir tapusių kitų konkursų laureatais. Pristavonių kaimo šeimininkių būrelis veikia dar tik antrus metus, tačiau organizatorių pastebėtas ir pakviestas dalyvauti šiame konkurse. Konkurse reikėjo pristatyti dvi patiekalų rūšis: pasninko augalinį bei saldųjį patiekalus. Todėl teko ieškoti mūsų kraštui būdingų, užmirštų augalinių patiekalų. Bandėme ieškoti tradicinių lietuviškų patiekalų knygose, interneto tinklalapiuose, vyresnių žmonių atmintyje. Galiausiai nutarėme virti bulves su lupenomis, kurias įdarėme lęšiais, pupomis, troškintomis daržovėmis bei skrudintomis saulėgrąžų sėklomis. Pabarstėme kanapių, linų sėklomis, smulkintais džiovintais čiobreliais, pašlakstėme linų aliejumi. Mūsų saldusis patiekalas – morkų pyragas.

Pasidalijusios darbais, ne vieną vakarą leidome kaimo svetainėje ar savo namuose, bandydamos gaminti patiekalus ir ruošti stalą konkursui.

Konkursas vyko vasario 20 d. Balsotogės operos ir filharmonijos teatre. Viską pasiruošėme, susikrovėme ne

Pristavonių kaimo šeimininkės

tik patiekalus, bet ir indus, papuošimus ir kitus reikalingus rekvizitus, pačios pasiruošėme dzūkiškais tautiniais drabužiais ir pajudėjome į kelionę. Nuvykusios vieton skubėjome puošti stalą. Stalo vaizdas turėjo atskleisti krašto specifiką ir tradicijas. Nusivežėme austų lininių rankšluosčių, džiovintų linų puokštę, šimtmetes medines lenteles, pintines. Ant stalo patiekti patiekalai turėjo būti ne tik skanūs, bet ir gražiai atrodyti.

Konkurso metu vyko konferencija „Palenkės augalų sveikatos festivalis“ (Podlaski Festiwal Zdrowia Roślin“). Jos dalyviams reikėjo paruošti po 120 augalinio ir saldžiojo patiekalų porcijų. Kiekviena grupė labai stengėsi tinkamai atlikti užduotį. Patiekalus, stalo išvaizdą ir kaip laikomasi konkurso taisyklių

vertino 5 narių komisija. Nekantriai laukėme rezultatų.

Renginysėjo į pabaigą. Skelbiami konkurso rezultatai... Pristavonių kaimo šeimininkėms augalinio patiekalo kategorijoje skiriama pirmoji vieta! Buvome tikrai maloniai nustebintos, kad bulvės su lupenomis – pats geriausias augalinis patiekalas. Kad ir pavargusios, bet labai patenkintos ir su dovanomis grįžome namo. Dėkojame Punsko kultūros namams už mums paskolintus rūbus bei Punsko valsčiui už transportą. O savo vyrams dėkojame už kantrybę ir moralinį palaikymą. Kitoms mūsų krašto šeimininkėms linkime irgi išbandyti savo kūrybingumą ir gaminti pačius skaniausius ir sveikiausius lietuviškus patiekalus.

Slidinėjimo pamokos

IRENA MISIUKONIENĖ

Žiema šiemet mūsų tikrai nepelina... Nei šaltukas spaudžia, nei snaigės iš dangaus krinta, atrodo, kad ruduo užsibuvo pas mus šiek tiek ilgiau, nei planavo. Tačiau Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos ketvirtų ir penktų klasių mokiniai surado sniego lopinėlių, kad ir kaip būtų sunku tuo patikėti. Kaip ir pernai, taip ir šiemet mokiniams pasitaikė puiki galimybė dalyvauti slidinėjimo projekte Šelmente.

Jau projekto pradžioje mokiniams buvo paaiškinta kokią aprangą vilkėti ir kaip elgtis su slidėmis. Šelmento slidinėjimo mokykloje mokiniai gavo slides, batus ir šalmsus. Visiems buvo būtina mėvėti pirštines – jei kas pamiršo pasiimti, galėjo pasinaudoti instruktoriumi, kad tik mokiniams būtų šilta ir jie galėtų visą dėmesį sutelkti į slidinėjimo pamokas. Taip pat visi mokiniai vilkėjo marškinėlius su slidinėjimo mokyklos pavadinimu.

Slidinėjimo pamokos truko maždaug po 1,5 val. Pirmą kartą nuvykus į Šelmentą, mokiniai suskirstyti grupėmis, kad būtų lengviau

Justo Malinausko nuotr.

ir sklandžiau dirbti. Pamokas instruktoriai pradėdavo apšilimu, ir tik vėliau visi kildavo į kalną, kur mokinių laukė nauji iššūkiai ir užduotys, kurias visi, be išimčių, maloniai vykdė ir mėgavosi slidinėjimu. Buvo ir tokių mokinių, kurie slidinėjo pirmą kartą gyvenime, bet dauguma – slidinėjimo „meistrai“, tobulinę savo slidinėjimo gebėjimus. Vieniems ir kitiems –

slidinėjimo pamokos labai pravertė, suteikė pasitikėjimo savimi ir naujų įspūdžių. Vaikai puikiai mokėsi, užteko vos kelių vaizdingų patarimų ir slidės „klause“ savo šeiminių. Mokiniai greitai išmoko slidinėti ir neslėpė, kad jiems tai labai patinka. Nors kiekviena pamoka baigdavosi raudonomis nosimis ir snieguotomis kelnėmis, jų veiduose spindėjo laimė ir noras vėl čia atvykti.

Taip pat ketvirtų klasių mokiniai buvo pakviesti apsilankyti parodoje Šelmente, kur eksponuojami žiemos sporto šakų atributai. Mokiniams ypač patiko Adamo Małyszko sporto apranga. Vėliau mokiniai susitiko ir smagiai pabendravo su buvusiu sportininku, aukso medalio laimėtoju Wojciechu Fortuna. Įspūdžiai tikrai ilgam liks mokinių atmintyje.

Ačiū Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos direktoriui už tokią puikią galimybę ir iššūkį dalyvauti slidinėjimo pamokose Šelmente.

Justo Malinausko nuotr.

Punsko krašto tautodailininkų paroda „Rankų šnekos“

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
REMIMO
FONDAS

ASTA PEČIULIENĖ

Šiais metais Vasario 16-osios šventę Punsko lietuvių kultūros namuose paminėjome ne tik šventiniu koncertu, bet ir mūsų krašto tautodailininkų paroda, pavadinta „Rankų šnekos“, į kurios atidarymą pakvietėme tuoj pat po koncerto.

2020-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimui paskelbus Tautodailės metais, Punsco lietuvių kultūros namų iniciatyva surengta neeilinė, ypatinga, spalvinga ir ko gero daugeliui labai įdomi ir svarbi paroda. Parodų salės sienos pasipuošė gražiausiais mūsų krašto auksarankių darbais. Parodoje dalyvauja 21 asmuo ir didžiausią darbų kraitį pateikęs „Šimtavirvis“ – Punsco tautodailės amatų dirbtuvės, globojamos Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos.

Pradėjus nuo įėjimo, kairės pusės

Anastazijos Sidarienės juostos, Veronikos Valenskienės darbai

Genutės Jonuškienės paveikslai

sienas puošia margaspalvės rinktinės Anastazijos Sidarienės iš Punsco juostos, kuriose jaučiami lietuviški mūsų krašto raštai. Čia pat ir Veronikos Valenskienės iš Punsco austos ir vytinės juostos, mažesni ir didesni austi darbeliai (pagalvėlių užvalkalai, dekoratyviniai takeliai su užrašais, rankšluosčiai), riešinės, megztos lininės staltiesės. Šalia motinos darbų puikuoja ir jos dukros Alicijos Valinčienės iš Punsco keramikos darbai – išradingos lėkštės bei žvaidės. Toliau sienos nusagstytos Vilės Žukauskienės iš Punsco įvairiais raštais ir margaspalvėmis gėlėmis siuvinėtomis staltiesėmis ir takeliais. Prie jų grožiu ir išradingais raštais nenusileidžia ir Onutės Kuosienės

„Šimtavirvio“ rankdarbiai

iš Vaitakiemio mezginiai (takeliai ir staltiesė). Kairiosios sienos paroda vainikuoja Onutės Krakauskaitės iš Trakiškės, Veronikos Grigutienės iš Šlynakiemio – abi jau ilsisi amžinybėje darbai, kuriuos parodai pateikė Teklė Paransevičienė. Tai josios mamos ir tetos austos lovatiesės. Nors Teklė pati savo audinių neatnešė, bet ji šeimos parodą pajavairino savo peltakiuotu takeliu bei spalvingais darbeliais (auskarais, karoliais, apyrankėmis, segėmis) iš veltos vilnos. Prie šių margaspalvių rankdarbių kontrastingai baltuoja Onutės Uzdilienės iš Punsko mezginiai, tai ir langinės, ir staltiesės, ir servetėlės, ir net suknelė. Pati didžiausia erdvė skirta Tautodailės amatų dirbtuvėms „Šimtavirvis“ iš Punsko. Jose darbuojasi ir moksleiviai, ir suaugę, ir vyresnieji žmonės. Į parodą dirbtuvių lankytojai pateikė ir gražiai nuspalvintas kraičio skryniais, ir kruopščiai išaustas, mūsų kraštui būdingas spalvines prijuostas, dar visą šūsnį įvairiaspalvių rinktinių ir vytinių juostų, austų dekoratyvinių kilimėlių, lovatiesių, rištų staltiesių – akys raibsta nuo darbų darbėlių, ir negali atsišėbėti, kodėl ne visi žmonės sugeba tokius stebuklus kurti?... o tik išrinktieji?... Toliau akys pakrypsta dešinėn – o čia paveikslų galerija, kuria

su mumis dalijasi Genutė Jonuškinė iš Seinų. Tai kryželiu siuvinėti, spalviniai paveikslai, vaizduojantys gamtovaizdžius, dangiško grožio būtybes, moterų portretus. Nepaprasto kruopštumo ir atidumo reikalaujantys darbai. O dar įrėminti į atitinkamus rėmus niekuo nenusileidžia garsiausių galerijų kūriniams. Prie šių darbų baltumu spindi ir Genutės Berneckienės iš Vaitakiemio rankdarbiai – tai siuvinėta staltiesė bei Kalėdų eglutės papuošalai, pagaminti iš baltų siūlų, nusagstyti linų galvutėmis, rutuliai iš baltos atlasinės

juostelės, net ir besmegenis šypsosi (šiais metais tik ant stalo...). Šioje parodos įlankoje įsitaisė ir Elenos bei Juozo Grigučių iš Kampuocių dirbiniai. Elena pamilusi molio minkymą. Jos rankos sukūrusios prašmatniausias keramines lėkštes, daro viską ką tik jos mintys jai pakužda. Parodoje vos keletas Elenos darbų, bet visi jie akį viliojantys ir žaismingi. Juozas Grigutis atrado kalbą su mediena. Jis drožia joje įvairius tautinius, baltiškų ornamentus, įamžina ir Punsko vardą. Einant toliau, kitoje įlankėlėje atsiveria dar kitokie darbai. Natūralioje gamtoje meną atranda ir jį tinkamai eksponuoja Juozas Žilinskas iš Punsko. Įkvėpimo ieškąs gamtoje ir pats iš medžio išpjauna lelijų žiedus, imasi ir kalvystės amato – parodoje puikuoja ir metalinė žvakidė. Ant Juozo Žilinsko gamtoje surastos, natūralios, šiek tiek paryškintos šakos tarsi paukšteliai „sutūpę“ kiaurieji, ažūriniai margučiai, kurių autorius Valdas Pečiulis iš Punsko. Šalia kaip jaunamartė išsipusčiusi Valdo tetos – Teresės Uzdilienės iš Punsko didžiulė, apmegztų drobės gabaliukų staltiesė. Teresės darbų bene daugiausia, nes visas medis kalėdinių žaisliukų, sukurtų įvairiais būdais: tai ir jos pačios, dar licėjaus mokinės,

Onutės Budzeikienės darbai

Birutės Vydrienės ir Gražinos Zimnickienės keramika

austos lovatiesės, ir jau vėliau megztos moteriškos palaidinės. Ryškia vietą tarp eksponatų užima ir Birutės Vydrienės iš Kreivėnų darbai: šakotas, galingas medis – paveikslas tapytas pastelėmis, keramikos darbai – dekoratyvinės lėkštės, vienos šypsosi, kitos mįslingai žvelgia. Čia pat šalia, dar keli keramikos darbai, alsuojantys jūros mėlyne – tai Gražinos Berneckienės iš Vaitakiemio fantazijos polėkiai – lėkštės ir dubėnėliai. Prie pat Gražinos prigludęs ir jos motinos – Birutės Zimnickienės iš Burokų audinys augaliniu motyvu bei kryželiu siuvinėtas paveikslas, vaizduojantis puokštę margaspalvių gėlių. Parodą vainikuoja mūsų medžio drožėjo Jono Makauskio iš Kreivėnų darbai. Joną visi puikiai pažįstame, nes ne kartą esame patys prašę jo paslaugų, ir jis turbūt niekam neatsakęs. Kiek jo darbų pridovano, kiek puošia mūsų pačių namus, o kai paprašėme, kad į parodą atneštų savo darbų – Jonas pakraipė pečiais ir sako: „tai kad aš jų nei vieno neturiu“. Taip ir teko Jono drožinius susirinkti iš įvairių vietų, nusikabinti nuo sienų parodos laikotarpiui. Ir turbūt vieni paskutiniųjų – bet kokie skoningi ir subtilūs, kokie matematiško tikslumo ir geležinės kantrybės reikalaujantys darbeliai – Onutės

Budzeikienės iš Punsko atvirukai bei siūlu „išraižytos“ staltiesės, kuriose akylesnis lankytojas gali įžvelgti tautinių juostų raštus.

Štai tokiais darbais prašneko mūsų tautodailininkų rankos, tiek jos mums papasakojo. Kas norite išgirsti ir pamatyti daugiau – lankykite parodą, grožėkitės ja, dar turite progą iki

Jono Makauskio drožiniai

Atvelykio.

Ačiū visiems kūrėjams, darbų autoriams, kurie atsiliepėte į mūsų prašymą ir atnešėte savo darbų. Esame sužavėti Jūsų talentais, Jūsų išmone, Jūsų širdžių šiluma, Jūsų sielų gėriu ir nepaprastai džiaugiamės, kad visomis šiomis dorybėmis ir vertybėmis pasidalijote su mumis. Reik tik tikėti, kad tai paskatins ir kitus tautodailininkus, juk parodoje tikrai ne visi dalyvavo, ir ateityje dar daugiau stebuklų išvysime, dar įvairesne kalba prakalbės mūsų krašto tautodailininkų rankos.

Norėčiau labai nuoširdžiai padėkoti dar vienai ypatingai mūsų tautodailininkei, buvusiai mūsų kolegei, kuri ir prikėlė šiuos darbus naujam gyvenimui – Teklei Paransevičienei. Ji kelias dienas kartu su LKN darbuotojais – Vitu Staskevičiumi bei Robertu Sloviku, kuriems taip pat begalinis ačiū, darbavosi, plušo, kad paroda prabiltų į žmonių sielas lietuviškumu, šiluma ir jautrumu.

Šiuolaikinio liaudies meno meistrai

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Žmogus nuo senų laikų bandė suteikti savo aplinkai neįprastą išvaizdą. Gyvenamieji namai, rankų darbo kūriniai ar namų apyvokos reikmenys buvo reikalingi ne tik kasdieniam gyvenimui, bet ir tam, kad džiugintų ir viliotų jo akis bei sielą. Gyvendamas gamtos apsuptyje suprato įvairius pasaulio reiškinius ir pradėdavo puošti jį supančius daiktus, kurti ornamentiką. Puošyba turėjo jam ir mistinės reikšmės. Kurdamas menines formas, žmogus stengėsi bendrauti su paslaptinomis gamtos jėgomis ir suprasti jos dėsnius. Kiekvienas puošybos raštas ir būdas turėdavo atitinkamą gilesnę reikšmę, simbolinę prasmę. Būtent tautodailėje atsispindi to laiko

Elena Grigutienė savo įkurtoje Floristikos meno studijoje

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Iš Grigučių asmeninio albumo

Juozo Grigučio išdrožtas medinis dubenėlis

ir krašto žmonių tikėjimas, pasaulėžiūra, o tautodailė arba liaudies menas yra svarbi etnokultūros, tautos dvasinės ir materialinės kultūros dalis.

2020-uosius Lietuvos Seimas paskelbė Tautodailės metais, pabrėždamas, kad tautodailininkų kūryba sklinda per nacionalines šventes, parodas, kūrybines stovyklas, plenerus, seminarus, galerijas, parodomąsias dirbtuves. Ją kuria savamoksliai, vietiniai meistrai. Mums

neįkainojamą vertę turi sukaupti tautodailės eksponatai Juozo Vainos muziejuje, Senojoje klebonijoje arba Buities muziejuje, kurie pasakoja apie Punsko ir Seinų krašto materialinį etnokultūros paveldą. O įkurtos dirbtuvės „Šimtavirvis“ – tai galimybė prisiliesti prie senų audimo staklėmis, pynimo, nėrimo ir kitų darbų tradicijų. Didžiulė padėka ir pagarba tiems, kurie mokėjo išsaugoti ir kuriems buvo svarbu sukaupti Punsko ir Seinų krašto liaudies meno kūrinius ateities kartoms. Verta pastebėti ir tai, kad atsiranda asmenų, kurie atsižvelgdami į dabarties poreikius, bando kūrybiškai pratęsti arba įvesti naujas liaudies meno tradicijas mūsų krašte. Turime atsiminti, kad svarbus šiuolaikinės tautodailės pagrindas – senojo tradicinio liaudies meno palikimas ir jo ryšys su dabartimi.

Vieni iš šiuolaikinio liaudies meno meistrų mūsų krašte yra Elena

Juozo Grigučio medžio dirbiniai

Iš Grigučių asmeninio albumo

Krakauskaitė-Grigutienė ir jos vyras Juozas Grigutis iš Kampuočių. Tai dvi asmenybės su menininkų sielomis. Tiek Elena, tiek ir Juozas paveldėjo tai iš savo tėvų: abu buvo staliai, darė baldus, duris, drožė... Elenos tėtė statė ir medinius namus, kūrė skulptūras. Jo sukurtas rūpintojėlis iki šiol pasitinka kiekvieną praeinantį pro Punsko bažnyčios šventorių, o įėję į bažnyčią pasimelsti atsėdame ant Elenos tėčio padarytų suolų. Jau nuo mažens Elena mėgo stebėti tėtį, kuriantį užsakyto baldo brėžinį, o vėliau ir pati plaktuku bandydavo kažką sukalti arba įkalti į lentą ar sau netyčia į koją. Išmokusi valdyti adatą Elena pamėgo siuvimą. Pati siuvosi drabužius, o išmokusi megzti, ir nusimegzdavo. Ne visi turbūt žino, kad Elenos sesuo Onutė Gustaitienė (beje, praeitų metų pavasarį iškeliavo amžinybėn) – dailininkė, dailės mokytoja, gyvenusi ir dirbusi Marijampolėje, ne vienam mūsų krašto mokiniui padėjusi žengti pirmuosius žingsnius piešimo pamokose. Ir pačią Eleną išmokė senosios Rytų tekstilės marginimo tradicijos – tapybos ant šilko. O įėję į Punsko licėjaus bendrabučio fojė arba valgyklą išvysime Onutės daliai išmargintas sienas. Elenos kūrybiniai gebėjimai atsiskleidžia ir keramikoje, ir floristikoje, ir tapyboje. Nuvykusi į floristikos mokymus Varšuvoje sužinojo, kad tai ne tik gėlių komponavimas, bet ir dekoratyvinio meno rūšis, tad turi pasimokyti piešti. Taigi Elena ne vienus metus lankė piešimo, tapybos pamokas Suvalkų kultūros centre. Ilgainiui Elenos pomėgiai virto gyvenimo būdu, o įkūrus Floristikos meno studiją – kartu ir pragyvenimo šaltiniu. Apsilankius čia, galima pasijusti tarytum neįprastoje meno galerijoje, kur tarp floristinių kompozicijų galime ne tik pasigrožėti, bet ir įsigyti Elenos

Elenos Grigutienės keramika

Iš Grigučių asmeninio albumo

Iš Grigučių asmeninio albumo

Floristikos meno studijoje

Alicijos Krakauskienės nuotrauka

Vienas iš Martyno Grigučio sukurtų altorėlių

Iš Grigučių asmeninio albumo

Juozo Grigučio išdrožta medinė skrynelė

Iš Grigučių asmeninio albumo

ar jos vyro Juozo sukurtų meno dirbinių.

Juozas taip, kaip ir Elena nuo mažens mėgo stebėti savo tėvą, kažką kuriantį iš medžio, o šis iš savo tėvo, kai gamino namų apyvokos reikmenis. Čia verta pridurti, kad Grigučių širdyse jau kelintą šimtmetį neuilstamai alsuoja meilė medienai. Mat Juozo senelio brolis Martynas Grigutis (iš Šlynakiemio, vėliau – nuėjęs užkurion – iš Raistinių kaimo) taip pat buvo stalius, gebėjęs prijaukinti medį. Išsaugoti jo darbai – koplytėlė, medinė laikrodžio dėžutė, nuotraukų rėmeliai ir keletas namų altorėlių, kurių bokšteliai primena Punsko bažnyčią – iki šiol džiugina ir stebina ne tik artimuosius. Juozas paklaustas, ar bandęs tobulinti savo gebėjimus kažkokiuose mokymuose, atsako, kad gyvenimiška patirtis ir mokėjimas ją pritaikyti praktikoje – geriausia mokykla. Taigi jo kūrybos procese įsirašė ir nusivylimo, ir bandymų,

ir gryno džiaugsmo akimirkos. Mėgstamiausia Juozo medžiaga – ąžuolas. Jis tvirtas ir ilgaamžis. Autoriaus sukurti ąžuoliniai maži dailūs darbai: (dubenėliai, lėkštutės, lentelės) ir didelių formų dirbiniai (stalai, suoleliai, spintelės) puikiai dera net tik namų viduje, bet ir gamtoje ar lauko erdvėje. Bet visuose sukurtuose darbuose yra svarbiausia tai, kad juose atgimsta baltų simboliai. Juozui ir Elenai svarbi senolių palikta baltų simbolika, kuri įrėžta medyje ar molyje arba nupiešta popieriaus skiautėlėje tarsi atgyja ir kviečia kiekvieną susipažinti su jose įrašytais pasakojimais. Dažnai vasarą užsukę turistai dėmesingai klauso Elenos ar Juozo paaiškinimų, o ir mus pačius verčia suklusti ir susipažinti su mums paliktais paslaptiniais rašto ženklais. Jų darbuose tvyro ir jų širdies bei sielos dalelė, jų gyvenimo įrašytos akimirkos. Taigi pirkdami tautodailininko ar menininko kūrybos darbus, perkame ne tik jo sukurtą daiktą!

Vertėtų prisiminti menotyrininkės Michalinos Adomavičienės žodžius: „Turime patys pažinti savo krašto kultūros paveldą, dabarties poreikius ir suvokti, bet neatmesti vykstančių pokyčių. Meistras, sugebantis perimti ir kūrybiškai pratęsti tautinio meno tradicijas, visais laikais buvo ir yra pagarboje.“

Pelenų trečiadienis

Mt 6, 1–6, 16–18: trys žmogaus teisumo darbų žingsniai ir vienas Dievo žingsnis

KUN. POVILAS SLAMINIS

Pradedame Gavėnios laikotarpį. Tai pasiruošimo laikotarpis, kuris skirtas pasiruošti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus prisikėlimui iš mirusiųjų iškilmei. Šis slėpinys yra viso mūsų krikščioniško gyvenimo ašis. Motina Bažnyčia kviečia tikinčiuosius nurimti ir save paruošti švęsti šį didingą slėpinį. Gavėnios laikotarpiu yra aktualus Kristaus kvietimas suvokti save kaip trapų ir nuodėmingą. Savo trapumo ir nuodėmingumo suvokimas – pirminis žingsnis Dievo gailestingumo link. Dievo gailestingumas tapo kūnu ir darė gailestingumo darbus: gydė ligonius, varė demonus, maitino minią, mokė palyginimais ar tiesioginėmis Kristaus ištaromis. Visa tai, ką darė ir daro Kristus, yra visos Švenčiausios Trejybės gailestingumo išraiškos. Šios Dievo gailestingumo išraiškos yra kvietimas žmogui permąstyti savo paties elgseną. Girdėta Geroji naujiena pateikia tris žingsnius, kuriuos turėtume žengti Gavėnios laikotarpiu. Tai yra išmalda, malda ir pasninkas. Žengus šiuos tris žingsnius Dievo gailestingumas tampa mūsų gyvenimo tikrovėje kūnu. Paradoksalu, bet tai yra Bažnyčios gyvumo ir tikrumo ženklas. Pelenų dienos kvietimas yra orientuotas į teisumo darbus. Šie teisumo darbai yra trys žingsniai, kuriuos žengus galima vaisingai išgyventi Gavėnios laikotarpį. Pažvelkime į juos atidžiau.

IŠMALDA

Šventasis Raštas daug kur kalba

apie išmalda. Tiek Senajame Testamente, tiek Naujajame Testamente atrandame tokių vietų, kur kviečiama padėti stokojantiems. Štai keletas jų.

1. Kas pasigaili vargšo, skolina Viešpačiui; Jis atlygins jam už jo darbus (Pat 19, 17).

2. Beturčių visuomet bus krašte, todėl įsakau ištiesti ranką broliui ir beturčiui, kuris gyvena tavo šalyje (Įst 15, 11).

3. Jei alkstantį pasotinsi kaip pats save ir prispaustajam padėsi, tada tavo šviesa spindės tamsoje ir tavo tamsybė taps šviesa (Iz 58, 10).

4. Jėzus atsakė: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, išdalink vargšams, ir turėsi turtą danguje. Tada atėik ir sek paskui mane“ (Mt 19, 21).

5. Visa tikinčiųjų daugybė buvo vienos širdies ir vienos sielos. Ką turėjo, nė vienas nevadino savo nuosavybe, bet visa jiems buvo bendra. Apaštalai su didžiule jėga liudijo apie Viešpaties Jėzaus prisikėlimą, ir gausi malonė buvo su jais visais. Tarp jų nebuvo stokojančių, nes visi, kurie turėjo žemės sklypus ar namus, juos parduodavo, o už tai gautus pinigus atnešdavo ir sudėdavo prie apaštalų kojų, ir kiekvienam buvo dalijama, kiek kam reikėjo (Apd 4, 32–35).

6. Kas vogdavo, tegu daugiau nebevagia, bet dirba, darydamas savo rankomis gerus darbus, kad turėtų iš ko padėti stokojančiam (Ef 4, 28).

Ką mums svarbu įsisąmoninti? Krikščioniškas socialinis mokymas mums primena, kad pagalba vargšams yra kiekvieno tikinčiojo pareiga. Mums tai primena ir popiežius

Pranciškus. Su įsakymu padėti mums duodamas ir nurodymas, kuris išplaukia iš šios dienos girdėtosios evangelijos ištraukos – būti dosniam ir duodant išmalda širdyje nesigailėti. Labai dažnai galime save teisinti, aš neduosiu, nes tas žmogus, tas vargeta mano auką paleis vėjais. Tokia me posakyje galima išgirsti žmogaus teisimą. Tik kyla klausimas: kodėl ir kokią teisę turiu teisti šį žmogų.

Popiežius Pranciškus ragina nesutapatinti išmaldos su paskubomis duotu pinigų. Svarbu užmegzti santykį su vargšu. Tai raginimas stebėti ir pamatyti, ko iš tikrųjų reikia vargšui. Išmalda – tai nuoširdus gestas, priartinantis prie pagalbos prašančiojo žmogaus. Šio gesto tikrumas apipintas širdies laikysenos: pagelbėti ir nelaukti atlygio už tai, ką padarei. Išmalda yra pirmasis Gavėnios žingsnis, kurį turime žengti.

MALDA

Dažnas paklaustas, kas yra malda, atsakytų, jog tai yra pokalbis su Dievu. Taip, tai teisingas atsakymas. Tokį atsakymą galima šiek tiek ir praplėsti. Malda – tai laikas, skirtas Dievui. Šioje šviesoje malda įgauna didesnę polėkį: mūsų žmogiški veiksmai, mūsų žodžiai, mūsų mintys nukreipiami į didesnę Dievo šlovę bei garbę. Tai reikalauja pastangų skirti laiko buvimui su Dievu, su artimu, su pačiu savimi. Gyvenime būna tokių akimirų, kai laikas tiesiog sustoja: kalbant žmogus nutyla, planuojantis pamiršta savo užmojus ir darbus, skubantis žmogus sustoja.

Mes liaujamės darę, veikę, mes tiesiog būname čia ir dabar „nieko neveikdami“, „nieko nemąstydami“. Tai Dievo artumo patirtis, tai maldos patirtis.

Jeigu nesustosime poilsio, Dievas nelaimins mūsų darbo. Jeigu nenutilsime, neišgirsime Dievo balso savo kasdienio gyvenimo muzikoje. Jei nesustosime, kad pasinertume į tylą, toliau eikvosime savo gyvenimą, kad taptume tu, kuomet nenorime būti, toliau darysime tai, ko niekas mūsų neprašo. Taigi turime ne tik sustoti ir atsitraukti nuo gyvenimo šurmulio, bet ir išmokti atsipūsti, išmokti ilsėtis Dieve, Jo meilėje. Taigi maldos laikas – tai laikas, kai mes liaujamės veikti ir tą dienos akimirksnį skiriame, dovanojame vien tik Dievui.

Mūsų malda yra Dievo Dvasioje ir turime joje kelti savo gyvenimo tikrovę ir realybę: mes turime mels-tis Dievo Dvasioje. O kad galėtume mels-tis, Šventajai Dievo Dvasiai turi būti vietos mūsų širdyje. Iš tiesų, mūsų vidiniame žmoguje jau yra erdvė šiai Dvasiai, tačiau dažnai ji yra užgriozdinta įvairiausių kasdienių rūpesčių, gyvenimo nesaugumo, gyvenimo džiaugsmo ar prasmės netekimo, baimės šiukšlių. Visa tai mus dusina ir neleidžia įkvėpti

gaivinančios Šventosios Dvasios, kuri maitina mūsų giliausią savastį. Todėl turime rasti tylos ir vienvės akimirksnį. Jos padeda paruošti mūsų sielos šventovę, tą sakraliąją erdvę priimti dangiškąjį svečią.

Gavėnios laikotarpiu labai aktualus kvietimas į asmeninį santykį su Jėzumi. Šventajame Rašte randame maldos svarbą. Pažvelkime, ką mums sako Šventasis Raštas apie maldą.

1. Arti yra Viešpats visiems, kurie Jo šaukiasi, visiems, kurie Jo šaukiasi tiesoje (Ps 145, 18).
2. Ieškokite Viešpaties ir Jo jėgos. Ieškokite nuolat Jo veido (1 Krn 16, 11).
3. Todėl sakau jums: ko tik prašote melsdamiesi, tikėkite, kad gaunate, ir jūs turėsite (Mk 11, 24).
4. Taip pat ir Dvasia padeda mūsų silpnumui. Nes mes nežinome, ko turėtume melsti, bet pati Dvasia užtaria mus neišsakomomis dejonėmis (Rom 8, 26).

Šioje Biblijos citatų šviesoje galima pamatyti maldos, kaip tokios, svarbą. Pirmiausia svarbu suvokti, jog maldoje sumažėja atstumas tarp Dievo ir žmogaus. Šiame distancijos sumažėjime vyksta ieškojimas Mylimojo; tiesiog galime drąsiai teigti, kad maldos metu vyksta asmeninis Dievo pažinimas. Kuo didesnis Viešpaties pažinimas, tuo yra didesnis

atvirumas veikti malonei. Šis malonės veikimas paremtas paties Dievo veikimu žmogaus adresu: Dievas skatina žmogų atsidėti maldai. Taigi Gavėnia yra malonės veikimas ir malonės laikas iš Dievo pusės. Malda yra antrasis Gavėnios žingsnis, kurį mes turime žengti.

PASNINKAS

Pasninką, kaip tokį, galime suvokti dviem plotmėmis: siaurąja ir plačiąja prasme. Siaurąja prasme pasninkas – tai susilaikymas nuo mėsinių valgių ir nuo sotaus ar prabangaus maisto. Plačiąja prasme pasninkas – tai susilaikymas nuo to, kas žeidžia ar iškreipia esminius žmogaus santykius: santykį su savimi, su artimu, su Dievu. Kiekvienam žmogui svarbu susimąstyti apie tai, kas žeidžia minėtus santykius, ir stengtis juos atitaisyti. Pavyzdžiui, grįžęs namo vyras visą vakarą praleidžia prie kompiuterio, užuot laiką skyręs žmonai ir vaikams. Gal vertėtų pamąstyti apie pasninką nuo kompiuterio? Bet visa tai galima taikyti ir kitiems dalykams, kurie trukdo augti ir puoselėti mūsų asmeninius santykius. Vienokiu ar kitokiu atveju pasninkas yra konkreti atgailos išraiška.

Pasninkas pirmiausia primena, kad „žmogus gyvas ne vien duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų“ (Mt 4, 4). Vadinasi, atgailos dvasios perspektyvoje pasninkas kviečia pajusti ir įvardyti tikruosius trūkumus, o tada susimąstyti apie grįžimą prie Dievo. Todėl svarbu ne vien įstatymo raidė, bet ir pasninko įstatymo dvasia.

Nuo pat pirmųjų krikščionybės amžių pasninkas buvo neatsiejamas nuo išmaldos ir gailestingumo darbų. Tai, ką žmogus sutaupydavo pasninkaudamas – atiduodavo sto-kojančiam. Pasninkas – tai proga atitaisyti pažeistą socialinį teisingumą.

Kartais pasninkas suprantamas vien kaip kūno marinimas. Tai nėra visiškai teisinga samprata. Pagal

krikščionišką poziciją žmogus – tai kūno ir sielos vienovė. Pasninkaujant svarbu išlaikyti tą pusiausvyrą tarp kūniškos ir dvasinės žmogaus plotmės. Neužtenka vien kūno apsimarinimo – svarbus taip pat ir sielos apsimarinimas. Apsimarinimą turi lydėti kasdieninė malda, Šv. Rašto skaitymas, dalyvavimas šv. Mišiose, sakramentinė atgailos praktika (išpažintis), meilės ir gailestingumo darbai, santarvė su kitais žmonėmis.

Mūsų propaguojamas pasninkas turi galias šaknis Šventajame Rašte. Tai nėra nauja praktika, bet išganymo istorijoje pasninkas turi galias šaknis. Pažvelkime į jas.

1. Ar ne toks pasninkas, kurį Aš pasirinkau: pašalinkite nedorybės pančius, išlaisvinkite pavergtuosius, suteikite laisvę prislėgtiesiems, sulaužykite kiekvieną jungą (Iz 58, 6).

2. Jis [Mozė] buvo ant kalno su Viešpačiu keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, nevalgė duonos ir

negėrė vandens. Ir Jis įrašė plokštėse sandoros žodžius, dešimt įsakymų (Iš 34, 28).

3. Kai pasninkaujate, nebūkite paniurę kaip veidmainiai: jie perkreipia veidus, kad žmonės matytų juos pasninkaujant. Iš tiesų sakau jums: jie jau atsiėmė savo atlygį (Mt 6, 16).

4. Bet tramdau savo kūną ir darau jį klusnų, kad, kitiems skelbdamas, pats netapčiau atmestinas (1 Kor 9, 27)

Pasninkas šioje šventraščio tradicijoje turi keletą krypčių. Pirmoji kryptis yra gerinti tarpusavio asmeninius santykius. Pasninkas yra tiesioginio buvimo Viešpaties aki-vaizdoje atspindys. Kitas labai svarbus dalykas, kad pasninkas nėra vien tik išorinis veiksmas, bet kartu yra ir vidinis veiksmas. Galų galiausiai pasninkas yra įrankis tramdyti savo kūniškas aistras. Taigi pasninkas yra trečias Gavėnios žingsnis.

Nereikia pamiršti, kad mūsų geri darbai, malda, išmalda yra liudijimas.

Liudijimas, kuris turi būti matomas. Juk labai daug žmonių atranda Dievą būtent per tokį krikščionių liudijimą – kai juos mato darant gera, kai juos mato aukojantis dėl kitų, padedant kitiems arba tiesiog meldžiantis. Slėptis su savo gerais darbais arba apskritai jų nedaryti, kad, gink Dieve, kas nors nepamatytų ir nepagirtų, būtų slėpti žiburį po lova arba užkasti talentą į žemę, Evangelijos žodžiais kalbant. O už tai, prisiminkim, Kristus taip pat labai rimtai kritikuoja. Yra visokiausių žmonių, kurie pikta džiaugtųsi, jei krikščionys gėdytųsi daryti savo tikėjimo darbus ir išsislapstyti tarsi pelės po šluota. Kristus šios dienos Evangelijoje tikrai ne šito prašo iš mūsų. Tai, ko jis iš tiesų prašo, labai tiksliai pakartoja apaštalas Paulius savo pirmajame laiške korintiečiams: visa, ką darome, nepamirškime daryti Dievo garbei. Ir tada Tėvas, kuris mato mūsų širdies slaptoje, mums atlygins.

BRANGŪS SKAITYTOJAI!

Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie paaukojo mūsų įstaigai 1 proc. pajamų mokesčio. Jūsų skirta parama leidžia gerinti vaikų ugdymo sąlygas, kurti jaukią įstaigos aplinką.

Už surinktas 2018 metais lėšas mažylių grupės salei (svetainei) nupirkome televizorių.

Šiais metais vėl galima darželiui skirti tokią paramą.

KRS: 0000270261,

**cel szczegółowy PRZEDSZKOLE
SAMORZĄDOWE PUŃSK 4292**

*Punsko savivaldybės vaikų darželio
bendruomenė*

DĖMESIO!

Skelbiame vaikučių priėmimą į Punsko savivaldybės vaikų darželį 2020–2021 mokslo metams.

Priimame vaikus nuo 3 metų, išimties tvarka (jeigu vaikas pakankamai savarankiškas) – nuo 2,5 metų.

Norintys, kad jų vaikai lankytų Punsko savivaldybės vaikų darželį, privalo užpildyti priėmimo lapą.

Priėmimas vyksta iki š. m. kovo 30 d.

Nuoširdžiai kviečiame

MIELI SKAITYTOJAI!

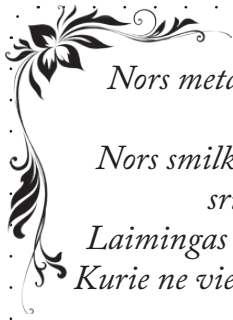
Labai prašome 1 proc. pajamų mokesčio skirti Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy ZS w Sejnach 3888

Iš anksto nuoširdžiai dėkojame!

Seinų „Žiburio“ bendruomenė

*Nors metai nusinešė daug džiaugsmo
ir svajonių,
Nors smilkiniuose pražydo plaukų
sruogelės sidabru,
Laimingas būk sulaukęs šitiek metų,
Kurie ne vien tik rūpesčius, bet ir laimę
atnešė kartu.*

Joną Kraučeliūną iš Paliūnų,
kovo 10 d. švenčiantį
70 metų gimtadienį, sveikina

Žmona ir vaikai su šeimomis

ŠILTNAMIAI

Kokybiški,
polikarbonato
dangos, įvairių
matmenų,

karkasas pagamintas iš cinkuoto plieno
profilų, 100 proc. apsauga nuo žalingų UV
spindulių. Šviesos pralaidumas daugiau kaip
80 proc. Nemokamas pristatymas, 2 metų
garantija. Surinkimas už papildomą mokestį.

Skambinkite tel. +370 686 72158

Ne vienas šimtmetis čionai praėjo, kur lietuvių žodis visada skambėjo.
Buvo pakilimų, buvo nupuolimų, uždraudimų buvo, atgimimų.
Tarp aukštų kalnelių, gilių ežerėlių visada vaikščiota lietuvių motinėlių.
Jos po savo širdim vaikeliu augino ir lietuviška dvasia juos maitino.
O užaugę jie tą kraujuje turėjo ir savąją tautą toliau puoselėjo.
Daug tautų, tautelių per čia keliavo, bet lietuvių dvasios neištraukė į savo.
Daug praėjo metų, jau šimtai ilgi, o lietuvių žodžiai skamba čia gyvi.
Čia yra brangiausių kunigų šviesuolių ir lietuvių tautos didelių drąsuolių.
Čia tie daraktoriai ir tie knygnešiai, tautą jie palaikė visada gyvai.
Čia šituos kalneliuos lietuvių širdis, kad jos neiškraptė jokia praeitis.
Tūkstančius išvarė, atgal mažai grįžo, kur pasiliko, ten kovot pasiryžo.
Mūsų šviesuoliai rimtai svajojo - ant Punios krantelio licėjų sugalvojo.
Mūsų jaunimas šičia pradžia gavo, šviesiai pasiruošęs į pasaulį keliavo.
Nepadarė gėdos ta mūsų brangybė, gerai pasiruošę platino šviesybę.
O mūsų kultūra toli nuėjo - šokiais ir dainomis pasauly skambėjo.
Ir tas „Žiburys“ Seinuos atgijo, galim pasimelsti pas šventą Mariją.
Vaikučiai čia klykia, suaugę dainuoja ir brangūs svečiai čionai važiuoja.
Veikia konsulas, dirba ir kultūra, ir visą bendriją čionai suburia.
Ten, kur Vižainis, Rūdelė, giliai plaka kraujas lietuvių širdelėj.
Kalneliai ten aukšti, ežerėliai gilūs, tik lietuvių žodžiai jau ten tylūs.
Taip gražiai kalbėta, taip gražiai dainuota, Ančios gilumose daug ko nuliūliuota...
Atsisėdęs senas dzūkas jau tik džiaugiasi anūkais.

*Algirdas Makauskas
Pristavonių kaimas*

PARDUODAME

SODO SKALDĄ IR AKMENIS IŠ VISO PASAULIO, AKMIENS ŽIEVĘ, SODO FIGŪRAS IR VAZONUS

„Centrum Opałowe Zakrzewscy s.c.“

16-400 Suvalkai, Seinų g. 60
tel. 502 384 522 arba 664 906 604

Visą pasaulį gąsdinantis koronavirusas (COVID-19) neaplenkė ir Lietuvos. Atrodo, kad šalyje ir pasaulyje daugiau nieko nevyksta, nes žiniasklaida nuolat kalba apie virusą: kiek kur pasaulyje susirgo, kiek mirė, kur dar išplito... Juolab kad politinis gyvenimas Lietuvoje gerokai apmiręs, mat Seimo nariai į pavasario sesiją rinksis tik kovo 11 d. Šalia gąsdinančios informacijos iš kitų kraštų lieka džiaugtis, kad Lietuvoje kol kas užfiksuotas tik vienas susirgimo atvejis, nors žmonės gerokai išsigandę: iš parduotuvių dideliais kiekiais pirkto negendančių maisto produktų, o vaistinėse pritrūko medicininių kaukių. Kaip rašė žiniasklaida, medicinos įstaigose dedasi seniai girdėti įvykiai – žmonės vagia ten esančias bendram naudojimui skirtas apsaugos priemones, muilą.

„Dalis baimės dėl koronaviruso apimtų kauniečių ne tik šluoja parduotuvių lentynas, bet ir užsiima gėdingomis vagystėmis iš gydymo įstaigų.

Kauno klinikų medikai anksčiau pranešė apie dingusias medicinines kaukes ir paragino žmones būti supratingesniais, nekelti panikos ir nesielgti egoistiškai, pagalvoti apie personalo darbą, kitus ligonius.

Tačiau vagystės kartojasi – Respublikinėje Kauno ligoninėje, lankytojams skirtuose tualetuose kažkas išplėšė dozatorių ir pasisavino jame buvusį skystą muilą.

<...> „Nei grikliai, nei medicininės kaukės (ypač vogtos), nei kova už teises ar prieš apribojimus mūsų neišgelbės. Išgelbės NEPANIKAVIMAS, PASITIKĖJIMAS medikais ir kitais profesionalais, ĮSIKLAUSYMAS į jų prašymus ir SUPRATINGUMAS, SUPRATINGUMAS, SUPRATINGUMAS“, – į gyventojus kreipėsi Kauno klinikų darbuotojai“, – rašė portalas lrytas.lt.

„Pastarosiomis dienomis pastebime išaugusius tam tikrų prekių grupių pardavimus, kuriuos siejame tiek su akcijomis, tiek dėl pasaulyje plintančio koronaviruso grėsmės kilusia panika. Norime nuraminti visus savo klientus, kad esame pasiruošę, mūsų užsakymų kiekiai padidinti kelis kartus, todėl prekių parduotuvėse tikrai nepritrūks. Atsiprašome, kad

2020 m. vasario 18 d.

po ilgos ir sunkios ligos amžinybėn iškeliavo
A. A. ANTANAS DOBROVOLSKIS
iš Vaičiuliškės.

Nuoširdžiai dėkojame Punsko viršaičiui Vytautui Liškauskui, pavaduotojui Jonui Vaičiuliui ir socialinės rūpybos skyriaus darbuotojoms už visokeriopą pagalbą. Ačiū mūsų ambulatorijos ir Seinų ligoninės gydytojams ir seselėms už slaugą ir globą.

Už gedulingas šv. Mišias dėkojame kunigui Povilui, vargonininkui Eugenijui ir zakristijonui Silvestrui.

Ačiū giminėms, kaimynams, draugams ir pažįstamiems už maldas, gėles, aukas ir Velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą. Ačiū „Rūtos“ restoranui už skanų maistą.

Jautėme didžiulį Jūsų palaikymą, Jūsų šiltus užuojautos žodžius.

Liūdentys sesės ir broliai

2020 m. vasario 23 d.

sulaukusi 60 metų amžinybėn iškeliavo

A. A. ONUTĖ FIUTAUSKIENĖ-MISIUKONYTĖ
iš Seinų.

Nuoširdžiai dėkojame visiems, dalyvavusiems šermenyse ir laidotuvėse, už aukas, gėles, užuojautos žodžius bei Velionės palydėjimą į amžino poilsio vietą.

Ačiū Seinų ligoninės gydytojams už gydymą ir labai rūpestingą slaugymą ir Seinų bažnyčios choristams už gražias giesmes.

Liūdinti šeima

Lietuvos žiniasklaida

2020-02-21-03-05

paskutinėmis dienomis darbuotojai kartais tiesiog nespėja pildyti lentynų ir prašome savo klientų supratingumo“, – portalui lrytas.lt komentavo prekybos tinklo „Maxima“ komunikacijos ir korporacinių reikalų departamento direktorė Ernesta Dapkienė.

Palyginus šių metų vasario 26 d. pardavimus šiame prekybos tinkle su pernai tuo pačiu laikotarpiu, matyti, kad pardavimai išaugo apie 15 proc. Labiausiai tam įtakos turėjo 20–30 proc. augusios ilgo galiojimo prekių grupės – konservuotos pupelės, makaronai, ryžių ir žirnių kruopos, mėsos ir žuvies konservai, dribsnių košės, cukrus. Pastebimas ir stipriai padidėjęs dezinfekcinių priemonių poreikis“, – rašė lrytas.lt.

Specialistai sako, kad virusas neabejotinai turi ir turės dar didesnės įtakos ir pasaulio ekonomikai. Lietuva, kuri yra labai priklausoma nuo pasaulio galingųjų, taip pat tai jaučia.

„Koronaviruso įtaką pajuto du Lietuvos pramonės sektoriai“, – rašė portalas 15min.lt. – „SME Finance“ patarėjas ekonomikai Aleksandras Izgorodinas teigė, kad koronaviruso plitimas kol kas Lietuvos verslo neparkludė – sausį Lietuvos pramonės produkcija netgi išaugo 6,5 proc. Visgi du sektoriai, elektros įrangos ir kompiuterinių bei elektroninių gaminių gamyba, neigiamą įtaką pajuto.

Lietuvos pramonė per importą yra gana stipriai priklausoma nuo Kinijos – Lietuvos importo struktūroje Kinijai tenka dešimta vieta. Tad ir Kinijoje sutrikusi gamyba tiesiogiai veikia Lietuvos gamybą.

<...> Nors kol kas koronaviruso įtaka Lietuvos verslui nėra didelė, ateityje situacija gali ir pasikeisti. A. Izgorodinas įžvelgia kelias didžiausias grėsmes. Pavyzdžiui,

netiesioginį koronaviruso poveikį Lietuvai. Kadangi Lietuvos pramonės smarkiai priklausoma nuo Europos, Vokietijos bendrovei laikinai negalint gaminti produkcijos, nes negauna komponentų iš Kinijos, yra rizika, kad pristigs kontraktinių užsakymų ir mūsų pramonei. Antra, bankai gali dar nenoriau skolinti stiprius ryšius su Kinija turinčioms Lietuvos bendrovėms. O trečia – prastėja vartotojų lūkesčiai. „Gali įvykti taip, kad virusas ir tam tikra panika paskatins fokusuotis į būtiniausias prekes“, – apibendrino A. Izgorodinas.“

Ne visi į baubą žiūri iš baimės išplėstomis akimis. Kai kas į tai žvelgia su ironija. Pavyzdžiui, Tomas Sinickis portale delfi.lt, įvertindamas tautiečių „apsukrumą“ svarstė, kaip iš koronaviruso užsidirbti. Autorius rašė: „Šią sunkią akimirką, kai Lietuva – sprendžiant iš piliečių reakcijos – yra ant išnykimo ribos, siūlau ieškoti ne ramiamųjų tablečių, o galimybių. Juk nėra to blogo, kas neišeitų į gera!

Vienas paprasčiausių būdų, kaip pasipelnyti iš koronaviruso, yra labdaros fondo steigimas. Lietuva jau pareiškė, kad skirs Kinijai 100 tūkstančių kovoti su koronavirusu. Vargšei Kinijai ši parama, žinoma, svarbi kaip oras. Bet šių varganų 100 tūkstančių tikrai nepakaks. Todėl reikia surinkti daugiau! Aišku, surinktus pinigus nebūtina niekam perduoti. Galima juos pasilikti. Permesti į Kinijos banko sąskaitą (geriausia Honkonge), žinoma, reikėtų, dėl akių. Bet kur jie keliaus toliau, niekam juk neįdomu.“

Dar viena „lietuviško verslo“ kryptis, autoriaus nuomone, galėtų būti vakcina.

„Jokios vakcinos, žinoma, nėra. Bet tai nereiškia, kad mes jos negalime parduoti. B grupės vitaminų

kokteilis yra skausminga injekcija. Būtent ją, „gavę iš patikimų šaltinių Rusijoje, Jekaterinburge“, mes siūlysimė paranojos kamuojamiems tautiečiams. Vakcina būtinai turi atkelti iš Rusijos. Nes „ten yra geriausi mokslininkai“. Nes „ar tu girdėjai, kad ten kažkas sirgtų“? Taigi,“ – rašė T. Sinickis.

Apie paniką, kuriai pasiduoda ne tik piliečiai, bet ir valdžia, portale delfi.lt rašė Rimvydas Valatka straipsnyje „Koronavirusas kaip Dievo koronė, kertanti per smegenis“: „Naktį ištyrė dar 6 ėminius. Jo nerasta. Bet mūsų taip lengvai neapgausi, kad dar tik vienas. <...> Tai tiriamės patys. Kažkas savo moterį, su juo įtartą, užrakino vonioje. Kažkur furų šoferiai nusičiaudėjęs vilkiko vairuotoją užrėmė kabinoje. Visko dar bus.

Susipažinusi su alkoholio ministro nuomone, kad iš skubumo nėra naudos, tauta pareiškė atskirą nuomonę. Lapatai į lidlus ir maximas. Kruopų ir šio bei to. Juodai diena. Kad Vilniaus elitas neišpirktų. Šlavė kas po ranka pakliuvo – tiko ir varškė, ir jogurtai. Kruopos gali būti ir iš Kinijos, ir iš Italijos? O ypač ryžiai. Tai ryžius geriau turbūt išmesti? Gali tekti išmesti net eurus. Alkoholio ministras šeštadienį specialiai atėjo į darbą painformuoti, kad Jis gali ateiti per eurų banknotus. Centrinis bankas krapšto pakaušį – nėra tokių įrodymų. Jam skirtas Alkoholio ministerijos puslapis taip pat senoviškai ragina nebijoti imti eurų. Kurio klausyti? Blyn, o ką su kyšiais dabar? Panikos kojos greitos. Nes kodėl tik gryniesi pinigai yra padlos? Jei jau euras – padla, tai dar didesni padlos yra kortelių nuskaitymo aparatai, kuriuose pirštais vienas po kito spaudinėjam keturis skaičius ir dar tą žalią. Gi prilips garantuoti“.